

Șef Rabin dr. Moses Rosen

TREI MEDALIOANE DE PURIM

HAMAN

Noi îl ghicim întotdeauna, veac de veac și generație de generație. Orice mască și-ar pune. E același. Primitiv, animalic, laș și mincinos. Îl înșală pe Ahașveroș și îl trădează. E crud și perfid. Limbajul său e cel al crimei, „versul“ său, cel al zbieretului sălbatic. Cu balele urii el visează genocid, spinzurători, singe de bătrini și de copii. Până la urmă cade lamentabil în genunchi în fața Esterei. Pe deasupra e și laș.

Evreii i-au venit de hac. L-au inecat în ridicol. Cît de bine ne amuzăm noi de fiece Purim evocîndu-l în întregul său caraghiosic !

Și totuși... Haman trebuie să ne fie recunoscător. Dacă nu l-am pomeni noi, cine ar mai ști de existența lui ?

Caraghios ? Perfid ? Laș ? Criminal ? Ei și ? Bine că nu e dat uitării, bine că nu se scufundă în anonim.

Atențiune !... Se caută un grăgăr pentru Hamanul modern. Dacă nu-l găsim, bietul ticălos se pierde și nimeni nu va ști că... a scris „poezii“.

MORDEHAI

Fiecare Mordehai a avut de înfruntat un Haman. Din păcate nu fiece Haman găsește un Mordehai care să-l înfrunte.

Evreul Mordehai reprezintă o esențială caracteristică : demnitatea umană.

S-or fi ploconind alții către Hamanii puternici. El nu o face. El stă drept, cu șira spinării neincovoiată.

„Ei uneltesc împotriva noastră, dar unelțirile lor se vor prăbuși“. „Ei debitează vorbe, dar ele nu se împlinesc“, căci „Cu noi e Dumnezeu“.

Mordehai e patriot și devotat suveranului său, a cărui viață o salvează. El smulge masca de pe hidosul chip al lui Haman (un chip e hidos cînd are... echi-moze morale) și nu ostenește pînă nu se împlinește dreapta pedeapsă a ucigașului.

Haman îl urăște de moarte pe Mordehai și „pe toți ai săi“. El își propune chiar să-i nimicească pe toți, chiar dacă n-au apucat încă, pe atunci, să „răstignească“ dumnezei.

Din această confruntare Mordehai-Haman ne-am ales cu un Purim vesel, cu băutură multă, cu veselie și ris, cu chef și voie bună și cu... humăntași gustosi.

A quelque chose, malheur est bon...

ESTER

I-e frică. Simte tragedia și nu găsește în sine a puteri s-o înfrunte. Mordehai o roagă, o imploră să-și ajute neamul, să aplece urechea la nevoile poporului ei. Ea o dorește, dar... îi e, totuși, teamă.

În clipa supremă, cînd a ajuns cuțitul la os, cînd pogromistului Haman îi crește curajul, Mordehai îi trimite vorba lui Ester, după cum sună versetul din „Meghilat Ester“ „אם החרש תחרישו בעת הזאת, רוח יהוה יעמוד לעמודים ממקום אחר ואת אבדך תאבד“ „De vei tăcea și acum, mintuirea și salvarea evreilor va veni de la alții, însă tu și familia ta veți fi dați pierzaniei“.

Atunci Ester... îndrăznește. Ce îndrăznește ? Să strige adevărul în fața nelegiuitului Haman, să-l arate cu degetul în cumplita-i ticăloșie.

Slavă Domnului, nici Ester, nici Mordehai, nici tot neamul lor n-au fost și nu sint gingavi. Ei nu conțeneșă să spună lucrurilor pe nume. În cazul de față este vorba de ceva foarte simplu : a spune unui criminal ceea ce este el în realitate.

Solemnitatea de la Templul Coral în cinstea Eminenței Sale

Vineri 9 martie a.c., la orele 17.30, la Templul Coral din București, în cadrul serviciului divin de Kabalet Șabat, a avut loc o festivitate de bun-sosit dedicată Eminenței Sale Șef Rabin și doamnei Amalia dr. Rosen, care s-au reintors miercuri 7 martie a.c. din Israel.

Oficierea rugăciunii s-a făcut de către prim-cantorul A. Jucovski, acompaniat de corul templului, dirijat de maestrul I. Ledeanu, și de corul cursanților de la Talmud Tora, dirijat de prof. Otto Friedman.

În cuvîntul de salut adresat Eminenței Sale, președintele C.E.B., ing. Th. Blumenfeld, precum și prof. dr. M. Saragea, scriitorii Tania Lovinescu și Vladimir Tamburu, ing. Cremene, prof. univ. Al. Vianu, acad. prof. dr. N. Cajal, prof. dr. M. Ioanid și secretarul general al F.C.E., av. E. Șechter, au dat glas bucuriei întregii obști de a-l vedea, din nou, în mijlocul ei pe Eminența Sa, exprimîndu-și încă o dată stima, admirația și dragostea pe care le nutreșă membrii comunității evreiești din România față de conducătorul lor spiritual.

9 martie 1984. Kabalet Șabat la Templul Coral. Frunțașii comunității întîmpină solemn pe dl Șef Rabin și doamna dr. Moses Rosen

Din agenda vizitei în Israel a Eminenței Sale Șef Rabin dr. Moses Rosen

în cinstea D-sale și a soției D-sale sint din ce în ce mai multe și constituie obiectul interesului marelui public.

Este în firea lucrurilor ca pe măsură ce se repetă vizitele unei personalități, pe măsură ce cuvîntul său răsună mai

des, „noutatea“ să scadă odată cu interesul.

În cazul Șef Rabinului nostru lucrurile se petrec, atît în Israel, cît și în celelalte mari comunități ale lumii, invers proporțional.

Am relatat în paginile noastre despre cele două audiențe ce le-a avut Eminența Sa la președintele statului Israel — Excelența Sa dl Haim Herzog.

De asemenea, au apărut în paginile noastre știri în legătură cu întîlnirile avute cu Excelențele lor dr. Joseph Burg, ministrul internelor și al cultelor, și Zevulun Hammer, ministrul educației și al culturii.

Vom spicui mai jos numai o parte din cele ce am găsit în bogata agendă de lucru în Israel a Eminenței Sale în ultimele două săptămîni ale șederii D-sale în Israel.

(Continuare în p. 6)

CARTEA ESTEREI

Prima scenă a Cărții Esterei, festivalul monarhului din Suza, este imaginea plastică a unui simptom clasic de maladie socială. Ahasveros este un individ narcisic. Pentru el nu există decât o singură realitate, cea a propriilor gânduri, a sentimentelor și resentimentelor sale. Ahasveros, satrapul oriental, n-are contact cu lumea, fiindcă puterea i-a deformat personalitatea. El nu percepe realitatea ca atare, ci se substituie ei. Cei dependenți de dînsul, supușii săi curteni, deveniți prizonierii rangurilor și privilegiilor ce le posedă, și-au pierdut sentimentul identității cu ei înșiși. Ei au renunțat la libertate și la opiniile lor pentru a se conforma piesei pe care-i silește s-o joace botnavul de putere Ahasveros.

Ne aflăm, deci, într-un mediu unde individul nu suferă modificări sub raportul personalității umane. Ahasveros percepe oamenii drept obiecte, ca și lucrurile. Haman, primul dintre curtenii săi, prezintă un fenomen de „rinocefalia”, cum ar fi diagnosticat o un sociolog contemporan. Pe de o parte, el este străin față de el însuși, ca și ceilalți curteni; pe de altă parte, păstrează iluzia victoriei, ceea ce-i provoacă o stare de contrarietate. Pentru a și-o depăși, se dedică plăcerii de a domina din umbră. Mimizează supunerea mai adîncă, încercînd să-l transforme pe Ahasveros în instrumentul gândirii sale. Haman devine cauză, Ahasveros — efect.

La o privire superficială, aceste formații ale personalității umane par a fi acceptate de toți supușii imperiului. Totuși, nu e nevoie să scormonim prea adînc pentru ca ideea aceasta, pe care vor s-o afișeze cei de la cîrma unei astfel de societăți, să cadă. Refuzul lui Mordehai de a se supune farsei prin care se încearcă desființarea demnității umane reprezintă logica intervenției a rațiunii, conștiinței, umanismului, în genere pentru corectarea manifestărilor de degradare spirituală. Mordehai nu se mulțumește să fie un receptacul pasiv al acestui fenomen; nu e nici un conformist, nici un automat în manipularea ideilor, impresiilor, opiniilor. El gîndește, deci există. Numai faptul că el este el, că nu și-a pierdut identitatea o etesia. Gestul lui Mordehai de a nu se inclina în fața lui Haman este expresia antagonismului dintre atrofiere și neatrofiere morală. Mordehai refuză să participe la slăbiciunea și defectele generalizate social. Este o reacție echivalentă cu respingerea idolatriei de către strămoșul lui, Avraam.

Ce nume dă atunci Haman acestei rezistențe morale, acestei profesii de credință în rațiunea și demnitatea umană? Nimic mai simplu! Își amintește că Mordehai este evreu.

Mordehai este purtătorul de cuvînt al unei etici care pune adevărul, cinstea, caritatea mai presus de orice. E o învățătură născută, deopotrivă, din spirit critic autogenerator de progres, din iubire

a aproapei, mergînd pînă la sacrificiul de sine și din revoluționarismul credinței monoiste, care eliberează omul din robia obiectelor, făcîndu-l apt să înțeleagă abstractul, care-i dăruie posibilitatea de a vedea atît dimensiunile materiale, cît și cele spirituale ale lumii în care există și-l pune în relație directă cu micro și macrocosmosul.

Infruntarea dintre cele două concepții de viață este inevitabilă. Haman nu vizează doar distrugerea lui Mordehai ca persoană fizică, ci și a tuturor evreilor din imperiul lui Ahasveros, așa cum suna edictul emis de Ahasveros, la cererea lui.

Mordehai este un fanatic al adevărului. Ester are o structură echilibrată. Convingerile ei nu se deosebesc cu nimic de cele ale lui Mordehai, dar e mai lucidă decît el, are mai mult tact, mai multă prezență de spirit, e mai maleabilă, aparent, pentru ca, în esență, să lupte mai eficient pentru cauza comună. Mordehai are duritatea stîncii, Ester procedează într-un mod asemănător lui David, asumîndu-și riscurile luptei cu Goliat înarmat numai cu o praștie. Ester cunoaște bine mentalitatea lumii lui Ahasveros. Ea mișcă adevărul la acest stil de viață spre a-i găsi necesarul remediu. Ester poate fi considerată unul dintre cei mai redevabili oameni politici ai anticității. Ea se mișcă într-o lume care sfidează rațiunea, într-adevăr, dar această minoritate și acest despot sînt cei care dețin puterea. Este de două ori handicapată social: prin originea evreiască (și a dispărut oare în lume acest handicap în secolul al XX-lea?) și prin calitatea ei de femeie (cu valoare mai mică decît un obiect, în concepția antică).

Infruntarea dintre Ester și Haman sîrsește în favoarea celei dintîi, fiindcă Haman și-a subestimat adversarul. Ester feusește (pentru a cita oară în zbulucimata istorie mondială a evreilor?) să și salveze de la moarte poporul cărui îi aparține, nu atît prin frumusețe, cît prin inteligență și spirit diplomatic.

Bucuria noastră se păstrează intactă, de milenii, ori de cîte ori ne pregătăm să celebrăm actul istoric petrecut atunci: anularea prevederilor edictului de nimicire a evreilor, pregătît de Haman.

Cartea Esterei, trecere în eternitate a unui dintre momentele dramatice cu happy-end din istoria poporului evreu („Purim este o dramă neconsumată”), poate fi considerată, în același timp, drept o parabolă despre victoria rațiunii și dreptății, o speranță în viitorul unei umanități eliberate de teroarea tiranilor, de idolatria obiectelor, fie că poartă în ele nume de zei, fie de monede de schimb.

Cartea Esterei devine astfel un punct de plecare pentru dezideratul unei lumi armonioase întrezărite de profeți, vizată de toate marile personalități din istoria civilizației, de toate popoarele.

E. SUHOR

Așa sună o zicală evreiască și se cuvine a ști de unde se trage.

Pe vremea învățăturii rabin Haim Vital* trăia la Tfat un bărbat tînăr, care — să ne ferească Dumnezeu de o nenorocire ca asta — a rămas văduv la mai puțin de un an de la nuntă. Căile Domnului sînt greu de înțeles și năpaste de soial așa mai cad pe capul omului, dar tînărul acela era încredințat că soaia lui fusese o ființă fără seamăn, așa cum fără seamăn e soarele pe cer. S-a apucat atunci de și-a vîndut marfa din prăvăliar și tot ce agonisise în gospodărie, iar banii, toți, i-a dat mai-marelui peste scoala talmudică din Tfat, în schimbul lor a cerut să fie primit printre învățăcei, să i se dea aceeași hrană ca și celorlalți și să fie adăpostit într-o cămaruță, unde să stea și să învețe de unul singur.

Mai-marele școlii a primit „bănelul”, ca pe un prinos merit bunului ei mers, iar pentru tînăr au îngrădit, cu cîteva scinduri, un colț din podul sinagogii. I s-a adus acolo un sac umplut cu paie, precum și cele trebuincioase pentru a se spăla — și bărbatul cel tînăr s-a pus pe învățat. În afara zilelor de simbătă ori de sărbători, cînd era pofit la masa de oameni mai instăriți din oraș, nu dădea ochii de nici o viețuitoare. Ceaușul sinagogii avea grijă să i se ducă de mîncare toată săptămîna și să aibă o cămașă curată în cinstea simbetei și a sărbătorilor. Cînd auzea pași pe scară, se întor-

cea cu fața la perete și rămînea așa pînă se închidea ușa pe dinafară.

Intr-un cuvînt, se îndepărtase de lume. La început s-a crezut că n-o s-o țină așa multă vreme, pentru că mai înainte clocotise de viață. Săptămînilor zburau, însă, una după alta, și însinguratul rămînea neclintit în cămaruța lui,

Tot anul beat, de Purim treaz...

de I. L. PERETZ

nepedpărit de cărțile sfinte. La miezul nopții răsuna pînă pe uliță glasul lui tîngitor de învățăcel și prin ferestrele podului se zărea fața lui îngălbenită aștințită spre cer. Lumea a prins a socoti și a nădăjdui că însinguratul va ajunge odată și odată o fală a lui Israel, că va ieși din el un cabalist, un făcător de minuni. Cînd i s-au istorisit toate acestea, rabi Haim Vital a ascultat cu luare aminte, apoi a clătinat din cap și a zis: numai să se țină tare...

În răstimp s-a petrecut o mică minune: mezina ceaușului, aceea care-i ducea sus de-ale gurii, a avut chef să-l privească măcar o dată pe însingurat drept în față. Și ce-a făcut? La ceaușul mesei, și-a scos încălțările și corapii și a urcat treptele descultă. Era atîta liniște, că și auzea bătăile inimii. Dar s-a speriat de zvonurile din propriul ei piept și a căzut de la jumătatea scării, așa că a trebuit să zăcă la pat cîteva luni. Dogorită de fierbințeală, a istorisit toată întîmplarea. Oa-

CÎNTECE DE PURIM

PODOABELE ESTEREI

Aduceți podoabe, copile frumoase,
Voi, fetele albe, fete surori,
Cu miinile mele ținut-am jăratie,
Dar astăzi voi ține petale de flori.

Alegeți coroana să-mi fie cunună,
Pe fruntea mea albă azi nu mai sînt
nori,

Argintul din pleoapa curată de lună
L-am tors pentru-o haină cu mii de
culori.

Să vină rapsozii, să cînte povestea!
Victoria este a blindei Ester.
Prin veacuri Hamanii să știe aceasta
Și ruga Esterei să urce la Cer.

Durerea în clipa cea grea te-nărăște
Cînd știi pentru cine pui viața în joc.
Ester-a legendă? Estera trăiește!
Pe Haman nu-l uită, nu-l iartă deloc.

E seară de Purim, să fim mai frumoase,
Aduceți podoabe, mărgean și rubin!
Femeile poartă azi strai de mătase,
Bărbații înalță pocale cu vin.

Versuri scrise de TANIA LOVINESCU pe muzica lui DAN MIZRAHY

LUMINA SĂRBĂTORII

În fiecare an, de Purim,
Refacem o poveste veche,
Cu Ester, Mordehai și Haman,
Eroii cei de-a pururi vii,
Ne punem masca veseliei,
Împrumutăm din garderobă
Coroane, haine aurii.

„E-o seminție fără seamăn,
N-o vei învinge niciodată —
I-au spus lui Haman înțelepții —
Degeaba faci spinzurători!”

Dar în fanatica lui ură,
Dorind să nimicească neamul,
Haman s-a condamnat pe sine,
Și de atunci, de mii de ori,

Nu Ester e apărătorul
Acestui neam, robît adesea,
Nici Mordehai, nici înțelepții,
Nici unul dintre muritorii.

Ci spiritul cel viu: Credința
Că va trăi peste milenii
Poporul care, niciodată,
N-a ridicat spinzurători.

“PURIM”
פּוּרִים

AFORISME DE PURIM

(Din Talmud și din folclorul evreiesc)

● Purim nu-i o sărbătoare și frigurile nu-s o boală. (Deși Purim chiar este o sărbătoare, iar frigurile sînt o boală, și chiar ea — n. red.)

● De Purim omul e obligat să se înveselească într-atît incît să nu mai știe a deosebi între „blestemat fie Haman” și „binecuvîntat fie Mordehai” (Talmud Meghila, 7).

● Tot anul beat, de Purim treaz.

● Dacă vrei să știi cînd e Purim, întreabă curcanul.

● De cum începe luna Adar, pornește și veselie.

● Moneda lui Mordehai avea un sac cu cenusă pe o parte și o cunună de aur pe cealaltă (Midraș Raba Bereshit, 39).

● Chiar dacă toate sărbătorile noastre vor dispărea, zilele de Purim nu vor înceta nicînd să existe.

● Păzește-te pe cît poți să nu te înveselești atunci cînd nu trebuie, dar de Hanuca și de Purim să te bucuri întru Dumnezeu (Sefer hasidim katan, sec. XV).

● Nu-i atît dragostea față de Mordehai, cît ura față de Haman.

menii au început să creadă și mai mult în puterea însinguratului și așteptau tot mai nerăbdători să și-o dezvăluie.

Cînd i s-a povestit ceea ce s-a petrecut, rabi Haim Vital a clătinat iarăși din cap, apoi a scos un suspin și a zis: numai să se țină tare... Și, rugîndu-l oame-nii stăruitor să le talmăcească vorbele

răsplată pentru rîvna cu care învăța. Dar ce-o să facă el cu un curcan? Cîneva — și-a zis — o să-l poartească la ospățul de Purim și, dacă va fi un om mai strălucitor, o să-i dăruiască din ajutor curcanul, așa că o să se înfrupte și el dintr-însul. De cînd i s-a stîms nevasta, n-a mai gustat carne de pasăre...

În vreme ce-i umblau astea prin cap, a simțit că-i lasă gura apă și a aruncat o privire spre curcan. Curcanul se uita duhos la el, ca și cum i-ar fi ghicit gîndurile și ar fi vrut să-i spună că s-ar simți cînstît să fie mîncat de dînsul. Însinguratul nu se mai putea înfrîna. Își ridica mereu ochii de pe carte și privea tîntă la curcan. Deodată, i se păru că pasărea îi zîmbește. Se sperie puțin, dar se liniște la gîndul că o fapătură vie îi suride...

La rugăciunea de seară s-a întîmplat la fel. Pe cînd rostea cele optsprezece binecuvîntări, privirile îi alergau întruna, neastăpînite, spre curcan. Iar curcanul îi zîmbea, îi zîmbea mereu. I se nălcu chiar că zîmbetul acela îi este cunoscut de mult... Dumnezeu îi luase soția, dar i-a trimis îndărăt zîmbetul ei dulce, ca să-i mîngie singurătatea. Așa a început a iubi curcanul și a-și spune că mai bine ar fi să-l cheme la ospăț un om bogat, pentru că, astfel, curcanul ar rămîne în viață...

Cum vom vedea mai departe, dorința i s-a împlinit. Deocamdată, însă, în acea seară, i s-a adus, ca de obicei, un castroaș de cașă și o bucată de pîine. S-a spălat pe mîini și s-a pregătît să mî-

Traduere din idis de A. C.

(Continuare în p. 7)

* Născut la Tfat în 1543, Haim Vital (numele Vital este o traducere a ebraicului „haim”) a fost una din figurile celebre ale Cabalei. A funcționat și ca rabin la Ierusalim. Și-a încheiat viața la Damasc în 1620.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

EVREII DIN SUEZIA

În Suedia se află cea mai mare obște evreiască din țările scandinave: ea numără 15 000 de suflete, din care jumătate trăiește la Stockholm, capitala țării, iar cealaltă este răspândită în orașele Malmö, Göteborg, Borås, Norrköping.

Evreii au obținut, în 1779, permisivul de a se stabili pe meleagurile suedeze printr-un decret al Parlamentului, sprijinit și de rege. Prezența lor la Stockholm, denumit „Venetia nordului”, este atestată, între altele, și de vechiul cimitir Aronsberg, aflat în plin centrul acestei frumoase și moderne metropole. O oază a liniștii în freacății cetădeni. Deși orașul s-a dezvoltat mult, cimitirul a rămas „între blocuri”, suedezi nedesimțându-l, din respect pentru oameni: pentru cel morți și pentru familiile lor.

La Stockholm există trei sinagogi, dintre care cea mai mare a fost construită în 1870. Din 1966, conducătorul spiritual al congregației este Rabinul Morton H. Narowe. Evreii din Suedia cuprind trei grupuri: „veteranii”, circa 5 000, existenți înainte de 1933; aproximativ același număr refugiați din țări vremelnice ocupate și 5 500, supraviețuitori din lagărele de exterminare, aduși în spitaliera țară de Crucea Roșie suedeză, pentru îngrijire medicală. Aceste două grupe din urmă au solicitat și li s-a acordat cetățenia suedeză.

În 1963, a fost construit Centrul Comunitar, cu sprijinul guvernului suedez, al municipiului Stockholm și cu fonduri date ca despăgubiri. În acest centru, o construcție de mari proporții, se află birourile comunității, o grădiniță de copii, școala „Hillel”, un gimnaziu, o sală de întruniri și una pentru divertisment, un restaurant cașer.

Condițiile optime de conviețuire cetățenească constituie cadrul largilor posibilități de a desfășura o viață iudaică intensă, dar și de bunii cetățeni suedezi. O atenție deosebită este acordată educației în spirit iudaic a tineretului. Rabinul Narowe se întâlnește săptămânal la Centrul Comunitar cu grupuri de tineri, mulți care au devenit Bar-Mitzva sau Bat-Mitzva, pentru a discuta cu ei despre religia, istoria și cultura iudaică.

Generația „de sub 30 de ani”, tinerii cărora conducerea comunităților evreiești din multe țări le acordă în prezent o atenție mai accentuată, are rezervată o sală specială de întâlniri la Centrul Comunitar, unde discută problemele sale curente în spirit iudaic. Acești tineri se preocupă de problemele mișcării de renaștere națională, au grupe de teatru de amatori și grupe sportive, care le oferă posibilitatea nu numai de a duce o activitate utilă, ci și de a se cunoaște între ei și a lega prietenii.

Comunitatea Evreilor din Suedia dispune de mai multe cămine de bătrâni. Cheltuielile de întreținere a căminelor sînt suportate de către stat. Ultimul cămin a fost construit, în 1959, din fondurile primite pentru despăgubiri.

Să revenim la educarea în spirit iudaic a tineretului. În 1955 a fost creată școala „Hillel”. Este o școală elementară, unde se pune un accent deosebit pe instruirea religioasă a băieților și fetelor după grădiniță. Aproape jumătate din copiii evrei de vîrstă școlară din Stockholm învață la școala „Hillel”. La gră-

diniță vin copii de 4—5 ani, și chiar de aici aceștia încep să cunoască iudaismul, prin cîntece și jocuri evreiești.

Comunitățile se ocupă de instruirea religioasă a copiilor evrei din școlile publice și, în timpul vacanțelor, de cea din coloniile de vară.

Cursuri de Talmud Tora sînt organizate printr-un contact permanent cu Israelul. Un profesor, venit din Israel pentru o perioadă de doi ani, îndrumă studiul Tanah-ului, la care învață grupuri de elevi, împărțiți în patru trepte. Lecțiile sînt predate în ebraică.

Petrecerea vacanțelor într-un mod cât mai plăcut, și în același timp într-o atmosferă iudaică, este asigurată tineretului în stațiunea „Glämssta”, cheltuielile fiind acoperite aproape în întregime de către comunitate, tinerii participînd cu o sumă simbolică. Aici se învață dansuri și cîntece populare evreiești. Se practică sporturi diferite, astfel că vacanțele acestea contribuie nu numai la crearea unor prietenii, ci și a unui spirit de colaborare și unitate în rândurile tineretului evreu.

Membrele comunității participă la acțiunile Organizației Generale a Femeilor Evreice din Țările Scandinave și la cele ale WIZO.

Evreii aduc o contribuție valoroasă la dezvoltarea și prosperitatea țării. La începutul anilor '60, primarul general al orașului Stockholm a fost evreul Hjalmar Mehr.

În domeniul artei și culturii este de remarcă familia Josephson, emigrată din Prusia la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, o adevărată galerie de celebrități:

Jacob Axel Josephson (1818—1880), dirijor, compozitor și scriitor;

Ludvig Oscar Josephson (1832—1899), director de teatru, remarcat prin prezentarea pieselor de Ibsen și Strindberg;

Ernst Abraham Josephson (1851—1906), pictor foarte cunoscut;

Ragnar Josephson (1891—1966), profesor de istoria artelor la Universitatea din Lund (1929—1957). El a creat, în acest oraș, Muzeul Artei Monumentale din Europa de Nord. În 1940 a publicat volumul „Konstverkets födelse”. („Nasterea artei”): A fost director al renumitului Teatru Dramatic din Stockholm (1948—1951) și a scris cîteva piese de teatru. Opera sa a cuprins și scrieri cu caracter iudaic. De exemplu, antologiile: „Judiska dikter” („Poeme iudaice”, 1916, și republicată în 1943) și „Valda judiska dikter” („Culegere de poeme iudaice”). În 1961 a fost ales membru al Academiei Suedeze. Această academie numără numai 18 membri și ea decernează Premiul Nobel pentru literatură.

Din aceeași familie mai notăm pe Gunnar Josephson, care a fost președinte al Comunității din Stockholm. În timpul celui de-al doilea război mondial, el a stăruit ca evreii din țările unde erau amenințați cu deportarea să găsească azil în Suedia, reprezentînd, totodată, interesele evreilor în fața autorităților suedeze.

Strînsa colaborare, legătura permanentă dintre comunitățile evreiești din țările scandinave și a acestora cu Israelul constituie piloni siguri ai unei dezvoltări în spirit iudaic a vieții cetățenilor evrei din nordul Europei.

I. BLUM

„Purim în familie”, tablou de Moritz Daniel Oppenheim

Un pictor al vieții evreiești

Născut la Hanau, în 1799, pictorul Moritz Daniel Oppenheim a studiat arta plastică la Frankfurt, München și Roma. În 1825 el s-a întors la Frankfurt. Tablourile sale de influență biblică se bucură, în curînd, de vii aprecieri. Unul dintre cei mai loiali Mecena ai săi este Rothschild, ceea ce a făcut ca Oppenheim să fie cunoscut ca „un pictor al familiei Rothschild”, iar după îmbunătățirea substanțială a situației lui materiale, în urma succeselor repurtate — drept „un Rothschild al pictorilor”.

Oppenheim a cîștigat stima și prețuirea lui Goethe, căruia pictorul i-a făcut portretul, cu prilejul unei vizite la Weimar.

În 1833, Oppenheim pictează un tablou intitulat „Întoarcerea din războiul de eliberare, la familia lui, a unui voluntar evreu”, lucrare de larg răsunet în epocă. Încurajat de acest nou succes, Oppenheim pictează alte 19 pinze pe teme iudaice. Ele au fost reproduse, în 1865, într-un album, cu titlul „Tablouri din viața evreiască tradițională de familie”, care a fost editat și în Statele Unite (1866). Scenele de gen, cu trăsături rea-

liste și romantice deopotrivă, au fost mult apreciate. Tablourile lui Oppenheim se caracterizează printr-un simț excepțional al compoziției și un real talent în gruparea personajelor-cheie. Tablourile sale au fost frecvent reproduse în lucrări cu tematică evreiască. Un exemplu concret: în „Jewish Encyclopedia”, vol. 13, apare o ilustrație după tabloul lui Oppenheim „Purim în familie”, imagine sugestivă, atît ca atmosferă, cît și ca tipologie a personajelor, a sărbătorii sus-amintite.

Oppenheim a continuat să picteze pînă la sfîrșitul vieții (a murit în 1882), în maniera sa naiv-fermecătoare, indiferent la modelele stilistice care s-au succedat din perioada studenției sale la Roma pînă în ultimele lui zile. „Autobiografia” sa, publicată postum, sub titlul „Erinnerungen” („Amintiri”), a fost editată de A. Oppenheim, în 1924.

Admiratorii din întreaga lume îi vizitează și azi atelierul de pictură din Frankfurt, în care se păstrează și opere ale acestui renumit maestru al penelului.

D. S.

„Inventatorul” dubelor de gazare, Walter Rauff, trăiește în Chile

Spectatorii televiziunii noastre au avut posibilitatea, nu demult, să-l vadă pe omul care, după ce naziștii au constat că executarea în masă a evreilor se desfășură într-un ritm prea lent, a inventat „autodubele de gazare”. Colonelul SS Walter Rauff s-a dedicat creării „autodubei de gazare” muncind fără răgaz, în taină, în subsolul biroului său din Berlin.

Prima experiență cu acest gen de mașină a fost făcută pe 40 de prizonieri de război. Execuția a avut loc în fața unei asistențe entuziasmata de SS-iști, în lagărul de concentrare de la Sachsenhausen. Operațiunea a durat 10 minute. Cînd au fost deschise ușile din spatele mașinii, s-a constatat că toți prizonierii au murit asfixiați de gazele otrăvitoare.

În aceste dube de gazare și-au găsit apoi moartea 200 000 de bărbați, femei și copii, evrei și neevrei. Colonelul Walter Rauff, ca urmare a reușitei invenției sale, a fost trimis într-un post de răspundere, fiind numit comandant SS la Milano.

După un timp, constatîndu-se că aceste mașini sînt, totuși, insuficiente pentru execuții, au fost introduse în lagăre camerele de gazare.

Walter Rauff a fost arestat după război de către militari americani, dar a evadat în împrejurări care nici pînă azi nu au fost elucidate.

Devenind apoi un prosper om de afaceri, Rauff nu s-a lovit de nici o dificultate în nenumăratele sale călătorii în Europa și în America de Sud. În prezent trăiește în Santiago de Chile, ca pensionar. Walter Rauff, principalul criminal de război, a apărut, nu demult, într-o transmisie la televiziunea chiliană, unde i s-a luat un interviu, în care a afirmat, nu fără satisfacție: „Da, am avut noroc că am rămas să trăiesc în Chile”.

În timp ce dictatorul militar Pinochet a izgonit din Chile peste zece mii de compatrioți de-ai săi, ei rămîne surd la apelurile ministrului de justiție al Israelului și ale Parlamentului Vest-European, ca și la cererile neobositorilor Beate Klarsfeld și Simon Wiesenthal ca Rauff să fie extrădat pentru a fi adus în fața justiției și a răspunde pentru crimele comise de el în cel de-al doilea război mondial.

Televiziunea poloneză a arătat într-o emisiune aceste mașini ale morții (camuflate de naziști în „ambulanțe ale Crucii Roșii”), explicîndu-se, totodată, de către comentatorul ei, că, în decurs de șase luni, la Chelmo, au fost lichidați în ele 155 000 de evrei și alte zeci de mii în alte localități.

Dar Walter Rauff, ucigașul lor? Ei bine, el trăiește și încă în siguranță!

MOMENTE DIN ISTORIA EVREILOR DIN LOMBARDIA

„Istoria evreilor din Lombardia: cinci secole de existență” — acesta este titlul unui film documentar, dar o jumătate de oră, transmis recent pe programul 3 al Televiziunii italiene.

Primele cadre ale filmului prezintă condițiile de viață ale evreilor lombarzi în secolul al XV-lea în ducatele Milano și Mantova. Amintim că în acea epocă doar un mic număr de evrei au putut să locuiască la Milano, iar după 1597 chiar și aceștia au fost expulzați din marele centru lombar. Drept urmare, mulți s-au stabilit la Mantova, care devenise un înfloritor centru comercial și cultural. Filmul evocă apoi crearea ghetourilor în Mantova și înfățișează evrei purtînd semnul distinctiv care le fusese impus.

Abia în epoca napoleonică evreii lombarzi au putut părăsi ghetourile și trăi în libertate, oriunde doreau. În Milano

există din nou o comunitate evreiască în plină dezvoltare. Dacă în 1820 locuiau acolo doar șapte familii de evrei, spre sfîrșitul secolului al XIX-lea numărul lor s-a ridicat la 6 000. Persecuțiile antievreiești rămăseseră de domeniul trecutului. Filmul continuă cu prezentarea unor

Sinagogă din Lombardia

imagini de la inaugurarea festivă, la 28 martie 1892, a Templului de pe Via Guastalla, construit de celebrul arhitect Beltrami.

Buna înțelegere a evreilor cu populația majoritară a continuat nestîrșit pînă la promulgarea legilor rasiale din 1938, în timpul regimului fascist mussolinian. A urmat apoi cea mai întunecată perioadă — aceea a ocupației naziste. Ea este evocată, emoționant, în film grație materialelor furnizate de Centrul de documentare iudaică contemporană din Milano.

Filmul reflectă, de asemenea, viața actuală a evreilor din Milano, insistîndu-se asupra a două instituții specifice pentru continuitatea evreilor pe aceste meleaguri: Talmud Tora și căminul de bătrîni.

I. GOLDSTEIN

La Templul Coral, de 7 Adar 5744

Comemorarea victimelor de pe vasul „Struma“

7 Adar 5744. Ca în fiecare an, obștea evrească din București a marcat, printr-o impresionantă solemnitate, la Templul Coral, multipla semnificație a acestei zile: evocarea marelui nostru profet, învățător și conducător Moșe Rabeinu, care, potrivit tradiției, s-a născut la 7 Adar și tot în această zi, peste 120 de ani, și-a încetat existența pămîntească. În legătură cu aceasta, la noi, ca și în comunitățile evreiești de pretutindeni, au fost comemorați rabinii, învățătorii, conducătorii de comunități, pornindu-se de la considerentul talmudic că toți cei ce și-au consacrat viața binelui obștei evreiești au fost pătrunși de spiritul lui Moșe.

Dar pentru noi, evreii din România, 7 Adar are încă o semnificație specifică. În această zi s-a petrecut tragedia care a intrat în istoria martiriului evreiesc din anii celui de-al doilea război mondial sub numele de „episodul Struma“. După cum se știe, în teribila iarnă a anului 1941, 769 de evrei, animați de dorința de a-și găsi adăpost în Țara Sfântă, s-au imbarcat pe vasul „Struma“ — adevărat sicriu plutitor — și, după cumplita peripeții și suferințe — foame, sete, boli — au ajuns la țărmul Bosforului. La cererea Puterii mandatate în Palestina, au fost interzise atât trecerea vasului prin strâmtoare, cât și aprovizionarea pasagerilor, între care 24 de copii, cu alimente și apă. Cele 72 de zile, cât vasul a fost remorcat în apropierea coastei turcești, au fost tot atâtea zile de coșmar și deznădejde. Toate rugămintele și demersurile, întreprinse pentru a-i salva s-au lovit de zidul relei-credințe a Puterii mandatate, al indiferenței și pasivității țărilor occidentale care ar fi putut să le vină în ajutor. În cele din urmă, la 24 februarie 1942, „Struma“ a pornit în larg și nu după mult timp o teribilă explozie a zguduit vasul, iar pasagerii, cu excepția unuia singur, precum și echipajul au fost înghițiți de valurile mării. Originea torpilor care a produs catastrofa

nu a fost stabilită cu precizie nici până azi. Cert este că a fost un act de p.arterie îndreptat împotriva unui grup de evrei pașnici, încă una din paginile sinistre ale Holocaustului.

Amintirea martirilor de pe „Struma“ este păstrată cu venerație de comunitatea noastră. Monumentul de la cimitirul Giurgiuului le eternizează memoria, după cum și monumentul ridicat la Holon, ca și placa comemorativă din sinagoga „Struma“ (la Beer Sheva) cinstesc memoria sfinților noștri martiri.

Comemorarea lor a avut loc în cadrul serviciului religios de Maariv de duminică 11 martie a.c. și a fost oficiată de Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen, asistat de Prim-rabinii I. M. Marilus și dr. Neumann Ernest, precum și de Prim-cantorii W. Harnik și A. Jucovski.

Într-o emoționantă predică, Eminența Sa a comentat semnificația profundă și, din 1942, și dureroasă a zilei de 7 Adar, subliniind datorită de a nu uita nici un moment ororile fascismului, tragedia Holocaustului, cu atât mai mult cu cât în prezent sîntem martori ai unor fenomene de recrudescență a fascismului și nazismului. Amintirea fiecărui dintre episoadele Holocaustului trebuie să fie în permanență un îndemn la vigilență, la atitudine civică activă și demnă, astfel ca să fie reduși la tăcere acela care, în spiritul vremurilor apuse ale fascismului, continuă să profereze ura față de om, față de rasă, antisemitismul. Este o cerință dictată de cele mai înalte valori morale, de cauza democrației, progresului și păcii în lume.

În deschiderea solemnității, corul cursanților de Talmud Tora, condus de ing. Adrian David, a executat melodiile adecvate momentului: „Es brennt“, „Marșul partizanilor evrei“ și „Ani maamin“, ascultate cu adîncă emoție de cei prezenți.

I. GOLD

Martirii de pe „Struma“ sînt evocați la Templul Coral — 11 martie 1984

Răsfoind presa evreiască

„INFORMATION JUIVE“

IUDAISM ȘI EUTANASIE

Sub acest titlu, „Information Juive“, care apare la Paris, publică, sub semnătura Rabinului Michel Gugenheim, o notă în care definește poziția iudaismului în legătură cu problema, mult discutată în literatură, filozofia și etica mondială contemporană, a eutanasiei, termen care desemnează practice ce constă în curmarea printr-un act medical a vieții unui infirm sau suferind incurabil.

„Gravele și dureroasele probleme ale eutanasiei și perseverența terapeutică — scrie autorul — s-au regăsit din nou sub focul actualității, ceea ce a furnizat mijloacele de informare ocazia de a relansa o dezbateră destul de veche... Pentru iudaism, normele practice în acest domeniu sînt numeroase și complexe. Dar principiul fundamental care le inspiră este de

o simplitate și o coerență prodigioasă primatul absolut al vieții.

Nimic nu este mai sacru decît viața, salvarea ei înlătură toate barierele, toate interdicțiile. Ea este totalmente inviolabilă și «viața de o clipă» este tot atît de prețioasă ca și viața durabilă; orice avizid s-o scurteze, chiar dacă nu mare mult de trăit, constituie o omucidere pur și simplu.

„Din contră, numeroase sînt prevederile care consideră că nu avem dreptul de a instala un sistem de reanimare a unui muribund incurabil care este pradă unor mari dureri.

Sufletul, ca și trupul, aparține Creatorului. El este Cel care l-a insuflat și numai Lui îi revine dreptul de a-l relua în momentul pe care El singur îl decide.

«Iată, toate viețile sînt ale Mele; viața tatălui ca și viața fiului sînt ale Mele» (Itezekiel, 18, 4).

ÎNȘTIINȚARE

Comunitatea Evreilor (M) din București aduce la cunoștința coreligionarilor că pentru sărbătorile de Pesah 5744 vor funcționa următoarele centre de distribuire a azimei și băuturilor rituale:

1. Sinagoga Mare, str. Vasile Adamache nr. 11;
2. „Malbim“, str. Bravilor nr. 14;
3. „Ieșua Tova“, str. Nikos Beloiannis nr. 9;
4. „Ajutorul“, str. Andrei Biran nr. 9;
5. „Atzic Ilie“, Intrarea Vinători, nr. 13, cu următorul program:

Miercuri	4 aprilie 1984,	orele	8—13;
Joi	5	”	”
Vineri	6	”	”
Duminică	8	”	”
Luni	9	”	”
Marti	10	”	”
Miercuri	11	”	”
Joi	12	”	”
Vineri	13	”	”
Duminică	15	”	”
Luni	16	”	”

TEATRUL EVREIESC DE STAT DIN BUCUREȘTI

str. Dr. Iuliu Barasch 15 — tel. 20.39.70 — prezintă

Între caftan și smoking (joi 15 martie, ora 18,30; sîmbătă 24 martie, ora 18,30; sîmbătă 31 martie, ora 18,30); Se caută o stea (sîmbătă 17 martie, ora 18,30; duminică 25 martie, ora 18,30; duminică 1 aprilie, ora 11); Spectacol de folclor evreiesc (duminică 18 martie, ora 11; duminică 25 martie, ora 18,30); Arca bunei speranțe (duminică 18 martie, ora 18,30; joi 29 martie, ora 18,30); Efraim Saga (joi 22 martie, ora 18,30; duminică 1 aprilie, ora 18,30).

Miercuri 21 martie, ora 18, va avea loc o Seară omagială „I. Pelic“. Viața și opera sa vor fi evocate de scriitorul George Macovescu, iar actorii teatrului vor prezenta fragmente din scrierile sale.

DECESE

În perioada 22.II.—8.III.1984, în cimitirile Comunității Evreilor din București au fost înhumați:

Ziserman Jack (78 de ani), str. Rovine 3; Steian Rudolf (76), Șos. Colentina 9; Zilberstein Freida (81), str. Tg. Neamț 17; Biureanu Nessa (65), Aleea Moghioros 32; Meltzer Tili (60), Aleea Someș Mic 1; Korn (Margulius) Sylvia (75), Constanța, B-dul Tomis 14; Schächter Haea-Leea (84), B-dul Dinicu Golescu 23—25; Svarț Malca Mara (80), str. Spătarului 12; Zissman Zissu (59), str. Roșia Montană 15 A; Fried Paulina (78), Konisberg David Solomon (89), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen“; Rudich Cheila (95), Cămin „Martin Bătuș“; Ziher David (62), str. Simionului 36; Vaisberg Felicia (71), Intr. Traian Demetrescu; Schwartz Abraham (79), str. Baba Dochia 1 A; Nedelea Pepi (86), str. Luică 13; Croitoru Berta (81), str. Crinul de Pădure 5; Barasch Aneta (89), B-dul Petru Groza 25; Haim Seindla (95), Șos. Mihai Bravu 139.

Reamintim, cu aceeași nemărginită durere și tristețe, că, la 25 martie a.c., se împlinesc trei luni de la incredibila despărțire de scumpa și draga noastră

OFELIA WEINTRAUB

Flori și lacrimi în amintirea ei!
Clara, Mandi și familia

Familia anunță, cu nemărginită durere, încetarea din viață, la 12 februarie 1984, a mult iubitului soț, tată, socru, frate, cumnat, unchi și bunic

farmacist LEON HALPERN
născut la Tecuci

Familia îndurerată anunță pierderea scumpei lor soție, mamă, bunică

HAEA-LEEA SCHÄCHTER
în ziua de 28 februarie 1984.

Nu te vom uita niciodată!

Soția, fiica, ginerele, nepotul iubit și restul familiei comemorează, la 24 martie a.c., un an de la decesul dragului lor dr. MIȘU SONTAG

fost medic al Comunității Evreilor din Bacău, a cărui viață a fost închinată alinării suferințelor bolnavilor.

Jeanina — soție, cu mereu crescîndă durere, reamintirea celor ce l-au stîmțat și iubit împlinesc unui an de la decesul neuitatului

DOREL CÂPEANU
suflet cald, iubit.
Fie-i memoria binecuvîntată!

Cu aceeași adîncă durere, familia anunță împlinirea unui an de la decesul neuitatului lor

locotenent-colonel GRUNBERG JAK
din Focșani
Eternă îi va fi amintirea!

Îndurerată soție, cumnatele și cumnatul anunță, cu aceeași durere, că în ziua de 10 martie (7 Adar) se împlinesc cinci ani de la decesul neuitatului

IOSIF ZILBERMAN
Galai

Un gînd pios pentru sufletul lui bun!

Familia Knoll, părinți și frate, amintesc că au trecut doi ani de nestînsă durere și lacrimi amare de cînd, la 28 martie 1982 (4 Nisan), a d'ispărit năprasnic iubita, frumoasa și referică

IULIA SABETAY
născută KNOLL

Mișu — soț, Iosică și Ervin — copii, Neiy — soră anunță, cu nemărginită durere, că, la 1 martie 1984, a încetat din viață scumpa lor soție, mamă și soră

SANI FRIDA
din Suceava
în vîrstă de 51 de ani. Nu o vom uita niciodată!

Cu aceeași tristețe și profundă durere, soția, frații și familia anunță că, la 4 Nisan, se împlinesc un an de la decesul dragului nostru

NATAN BERGHER
Odobesti
Îți vom păstra o vie amintire!

Familia, îndurerată, deplînge moartea, la 10 martie 1984 (4 Adar Șeni), a iubitei lor

LIEBE — LUISA REISMAN
și anunță, cu tristețe, împlinirea a 20 de ani de la dispariția tatălui, bunicului și străbunicului

ARTUR—ARON REISMAN

Lenobel Beca — noră, Jeni, Lina, Zalmán — nepoți, familiile Margulis, Rafael și Danilov anunță, cu durere, încetarea din viață a iubitului

LENOBEL BENIAMIN
din Tulcea
la 1 martie 1984

împlinirea a doi ani de la decesul soției lui,

RAȘELA
și a unui an de la decesul unicului lor fiu,

dr. LENOBEL AVRAM — ISRAEL
Pentru toți, pioasă amintire!

Duioasă amintire, îndurerată omagiu, vesnică recunoștință iubitei noastre mame

ESTER BEILA (FANI) GOLDSTEIN
la 25 de ani de la deces.
Comemorare, duminică 1 aprilie a.c. la cimitirul din Șoseaua Giurgiuului.
Puiu, Lizica, Mariana.

Maricica — soție și copiii, Nuța — soră, Dudică — cumnat anunță, cu durere, împlinirea, la 29 martie a.c., a doi ani de la decesul scumpei și dragului

ISY ROZIN
Iaș
Nu-l vom uita niciodată!

Prof. Weintraub Goldstein Luța și familia, cu sfîșietoare durere, readucem în memorie pe iubitul nostru

CAROL WEINTRAUB
decedat în 4 martie 1977 (14 Adar).
Pios omagiu pentru sufletul lui nobil!

Din comunitățile noastre

BUCUREȘTI

„MARANII”

La 21 februarie a.c., prof. univ. dr. doc. Ovid S. Crohmalniceanu a ținut, în sala din str. Popa Soare, o conferință cu tema: „Maranii”. După cum se știe, termenul se referă la acea categorie de evrei care, în secolele al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea, deși convertiți formal la altă religie, au continuat să rămână fideli, în forul lor interior, iudaismului și să respecte, în ascuns, tradițiile evreiești străbune. Denumirea provine de la cuvântul spaniol „marranos”, care semnifică „blestemați”, noțiunea având și sensul peiorativ de „porci”, sens care s-a estompat cu timpul, conferindu-i-se în schimb acela al unui oarecare romantism, poate unic în istorie. În ebraică, ei purtau numele de „anusim”, ceea ce înseamnă „constrinși”, obligați să se convertească.

Referindu-se la originea fenomenului „maran”, vorbitorul a amintit că în Spania după cunoscuta „epocă de aur” — în care, în condițiile unui climat de toleranță religioasă, comunitățile evreiești au cunoscut o remarcabilă înflorire pe toate țărmurile, aducând totodată contribuții de seamă la dezvoltarea economică și culturală a Peninsulei Iberice — au urmat perioade de exacerbare a sentimentelor anti-evreiești, de persecuții și masacre, culminând cu faimoasa Inchiziție. Este interesant că obiectul terorii Inchiziției nu au fost evreii propriu-ziși, cei care se declarau ca atare, ci numai „ereticii”, cei care, după expresia inchișitorilor, afindu-se creștini, continuau să „iudaizeze”. Mulți marani au fost traduși în fața tribunalelor inchișitoriale și arși pe rug; alții s-au refugiat din Spania în țări mai tolerante, unde găseau condiții pentru a trăi și a se comporta ca evrei.

La întrebarea: cum de a fost posibil să existe un atit de mare număr de evrei marani (converșiți), vorbitorul a arătat că aceasta s-a datorat în cea mai mare parte conștientărilor. Astfel, anii 1391, 1412—1414, 1492 și 1498 au cunoscut ample campanii de creștinare forțată. Mulți evrei au acceptat să moară ca martiri, decit să-și reneghe convingerile, dar un mare număr au îngroșat rândurile maranilor, exercitând în clandestinitate, iudaismul și aspirând să redevină evrei integrali. Ulterior, nu numai că nu s-a mai făcut deosebire între evreii declarați (cei „vechi”, tradiționali) și „noii creștini”, dar aceștia din urmă și îndeosebi maranii dovedind că practică riturile mozaice au fost cei mai curți lăvăți de Inchișiție, în cele din urmă, cea mai mare parte a maranilor a fost silită să fugă din Spania.

În continuare, vorbitorul s-a ocupat de formele pe care maranismul le-a luat în Portugalia, precum și de tefesiuena cruntă îndreptată acolo asupra adeptilor săi.

După izgonirea evreilor din Peninsula Iberică, condiția de existență a maranilor, ca prozeliti ai altor religii, inclusiv cea mahomedană, și practicanți, într-un mod mai mult sau mai puțin fatis, ai ritualului iudaic, s-a perpetuat acolo unde evreii și-au găsit refugiu, ca, bunăoară, în Franța sau în noile colonii hispano-portugheze (Peru, Brazilia). În Țările de Jos, Africa de Nord, Imperiul Otoman, au revenit fatis la iudaism. Rămășițe ale maranilor mai există și astăzi în unele regiuni ale Portugaliei.

Din rândul maranilor s-au ridicat distinși cărturari, personalități ale vieții publice, diplomați, oameni de afaceri, care au adus contribuții de seamă la progresul general. În ceea ce privește iudaismul însuși, el a fost marcat de existența maranilor prin aceea că, între altele, a accentuat ideea mesianică și a contribuit, totodată, la evoluția spre emancipare.

În cuvântul său, președintele C.E.B., ing. Theodor Blumenfeld, a mulțumit conferențiarului pentru documentată și elevată sa expunere, concluzionând în sensul că atit capitolul maranilor, cit și întreaga experiență istorică demonstrează că îndepărtarea de iudaism s-a dovedit inutilă și plină de consecințe tragice, singura poziție judicioasă fiind aceea de a rămâne buni evrei și, totodată, cetățeni leali ai țărilor cărora le aparțin.

I. FINTINARU

LA VIBRAȚIA MUZICII EVREIEȘTI

Dacă noțiunea de conferință duce neapărat la un personaj extrem de sobru și doct, așezat la o masă în fața unei săli în adevărată reculegere intelectuală, atunci „Tematica evreiască în muzica compozitorilor noștri” a lui Dumitru Bughici n-a fost o conferință. Dacă no-

țiunea de conferință implică a da și a primi nu doar cunoștințe, ci mai ales emoții estetice, adunate în jurul unui fir conductor, atunci seara de marți 28 februarie a.c. a fost o conferință în cel mai nobil sens al cuvântului. Sigur că — așa cum au subliniat atit conferențiarul, cit și av. Emil Șechter, secretar general al F.C.E., în încheierea seriei — programul muzical a fost foarte redus cantitativ, din motive obiective și lesne de înțeles. Dar diversitatea sa, și mai ales personalitățile care s-au perindat, în carne și oase, prin fața noastră, cîntîndu-și sau prezentîndu-și propriile lucrări, au făcut din această seară un moment cultural emoționant și memorabil al comunității noastre. De ce? Pentru că, mai ales în cazul unei anumite generații de spectatori, ele au reînviat amintiri puternice, dragi: perioada de aur a „Barașem”-ului, intrupată în cîntecele care i-au dat viață și care își păstrează încă viața, farmecul, autenticul.

Și în acest sens, legătura cu cele spuse de Dumitru Bughici mi se pare importantă. Caracteristicile melodice ale folclorului evreiesc (exemplificate la pian chiar de către conferențiar), folclor răspîndit și diferit în întreaga lume, au pătruns, desigur, în muzica cultă, sub formă de prelucrări sau de teme generatoare. Dar, pe de altă parte, structura de fond, etnosul specific al cîntecului evreiesc — ale cărui cuvinte-cheie ar putea fi: melodicitate, simplitate, plasticitate —, a fertilizat chiar și creații a căror tematică și frazare nu par, la prima vedere, neapărat evreiești. Dar, în adnc, ele se trag din același izvor, din același cîntec „din care s-a intrupat Toră”.

Or, în această seară am avut ocazia să ascultăm ambele variante stilistice. Inspirația directă din folclorul iudaic ne-a adus-o, spre exemplu, „Nigun”-ul mare, regretatului compozitor Max Eisikovitz, interpretat cu multă sensibilitate și putere de comunicare de către pianista Ana Iftinchi, apoi „Suito a II-a de cîntece evreiești” de Dumitru Bughici, în viziunea orchestrei „Hazamir”, dirijată de Otto Friedmann. În aceste lucrări, folclorul se silazează doar în fața de citat, ci este stilizat, decantat pînă la esență, transfigurat într-o muzică de expresie mai modernă, folosit ca o inepuizabilă sursă de creație originală. Un alt mod de a-l prelua, în alt gen de muzică, am descoperit în emoționanta piesă „Iankl, să-mi trăiești” de Elly Roman, adevărată slăgar al unei epoci, pentru evrei, prin adevărul și — de ce nu? — prin gravitatea ideii sale, în pofida faptului că poate fi considerat un cîntec de muzică ușoară. Am urmărit reacțiile publicului: sala fremăta de-a dreptul, mulți cîntau odată cu Tricy Abramovici, care i-a conferit, într-adevăr, o interpretare uimitoare, acțiția fiind acompaniată la pian de către compozitor.

Din cealaltă categorie despre care pomeneam au făcut parte melodiile prezentate și chiar cîntate în general de propriii lor autori (fapt care a conferit un plus de farmec momentului) și care, în marea lor majoritate, sînt legate strins de istoria teatrului evreiesc din această țară. Cu mai multă muzică, așa cum a fost în cazul lui Aurel Giroveanu, sau cu mai multe povești, pe care știe să le spună cu atita finețe și umor Henry Mălineanu, cu „atacul” direct la sentimentele și amintirile fiecăruia, ca în cazul aceluși „Cîntec pentru mama” al lui Mișu Iancu (interpretat tot de Tricy Abramovici), sau cu frumoasa, inspirată unitate dintre textul de mari valențe poetice și muzica extrem de autentică și profund trăită a pieselor „Decalogul” și „Ierusalim” ale lui Alexandru Mandy (cîntate de Adrian David, acompaniat la pian de Clara Friedmann). O conferință s-a transformat într-un spectacol și nimeni n-a avut de regretat.

Și avea perfectă dreptate Dumitru Bughici, revenind de mai multe ori la această idee: de ce nu s-ar edita o selecție din aceste creații ale muzicienilor noștri? Cine știe, poate că, peste timp ele ar deveni un fel de al doilea folclor și un alt cercetător pasionat și entuziast ar ține o conferință despre „Tematica evreiască în muzica compozitorilor noștri”...

DANA CAMIL

„IACOB GROPER”

La 24 ianuarie a.c., în sala de festivități din str. Popa Soare, a avut loc conferința ținută de scriitorul Vladimir Tamburu, cu tema „Iacob Groper — pri-

mul poet de limbă idiș din România”.

Vorbitorul a arătat că Iacob Groper, ca promotor al grupării literare de limbă idiș „Licht” (1915), a fost un om de aleasă și vastă cultură. Portretul pe care pictorul Ross i l-a schițat în revista „Hakikva”, odată cu apariția „Nocturnei proletarului”, corespunde întru totul originalului, la data cînd compune dramatica poemă: „Stăpînu-mi ia întreaga zi / Și-o ia cu drept, că-i se cuvine. / El pline-mi dă și bani și strai / Iar eu doar sufletul din mine. / Doar sufletu-mi, lumina-mi doar. / Doar forța-mi veșnică și tare. / Eu n-am lumini de-argint în zori / Și-n primăvară flori și soare. / Vîndut mi-i roștu-ntrég, vîndut, / Vîndute razele vieții / Și soarele nu m-are-n gînd. / Să ai-bă-n gînd pe toți drumeții?”.

Născut la Mihăileni, în 1890, Iacob Groper, care va deveni unul din reprezentanții de seamă ai poeziei idiș din România, a studiat dreptul la Universitatea din Iași. Deși la începuturile sale literare a scris atit în română, cit și în germană și idiș, din 1908 a continuat să scrie numai în idiș. Poeziile sale au apărut, înții, în periodice de limbă idiș din Vilna, Lemberg (Lvov), București, Londra, iar în 1934 i se publică volumul „În umbra unei lezești”. Unele poezii ale sale au fost traduse în română și au apărut în colecția „I. L. Peretz”. Groper n-a fost un scriitor prolific, dar, prin scrierile sale, a adus o contribuție importantă la promovarea literaturii idiș în România. Binecunoscut cercurilor literare evreiești și neevreiești din România, Groper a fost considerat de critici drept un poet important de limbă idiș. Opera sa a fost publicată în Israel, în idiș și în traducere ebraică. A murit în 1968, iar în Israel, la Ashkelon, a fost înființată, în memoria lui, „Fundatia Groper”, care acordă anual premii pentru scriitorii de limbă idiș sau a căror operă are tematică evreiască.

Talenta actriței Tricy Abramovici a recitat, în română și idiș, poezii din creația lui Groper.

În încheiere, av. Emil Șechter, secretar general al F.C.E., a mulțumit conferențiarului pentru interesanta expunere.

C. D.

ARAD

„DESTIN ȘI POEZIE”

Un numeros public a ascultat, cu deosebit interes, conferința prof. Amigo Alexandru, cu titlul „Destin și poezie”. Conferențiarul a arătat cum se reflectă în operele unor poeți evrei destinul multimilenar al poporului nostru. În con-

VATRA DORNEI

RENOVARE

Adevărată bijuterie arhitectonică din secolul al XIX-lea, templul de la Vatra Dornei a fost, nu demult, restaurat.

Această recentă renovare, ca și buna întreținere a tuturor sinagogilor din lo-

text, vorbitorul a citat, în traducere, din creația poetică a unor scriitori ca Morris Rosenfeld, Nelly Sachs, Bat Sheva și alții. În continuare, cursanții de la Talmud Toră, pregătiți de prof. Bergler Ezer, au recitat poezii în limba ebraică, iar corul a intonat cîntece în ivrit.

Atit conferința, cit și partea artistică s-au bucurat de succes.

La 19.II.1984, prof. dr. David Rimer a conferențiat despre: „Mari personalități ale Talmudului”. A fost o expunere documentată, interesantă, bucurîndu-se de aprecierea unanimă a auditoriului.

BOTOȘANI, DOROHOI

La conferința din 26 februarie a publicistului Anton Celaru, despre „Rabi Akivă în istorie și legendă”, în ambele orașe, au citit texte privind tema de mai sus actorii Elena Coricuc-Ligi și Mihai Păunescu de la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani.

BOTOȘANI

La 4 martie, la Botoșani, acad. prof. dr. doc. N. Cajal a prezentat conferința „Medicii scriitori evrei din Moldova”. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de Summer Chițu, președintele comunității evreiești locale.

BRAȘOV

La 4 martie, la Brașov, a avut loc conferința „Începuturile Comunității Evreilor din Brașov”, ținută de ing. Gh. Sandu. Cu același prilej, dr. Katz Isaac a prezentat o conferință pe o temă medicală.

ALTE CONFERINȚE

La 4.III.1984 au conferențiat la: **BRAILA** — Publicistul Gh. Iosub despre „Umorul evreiesc”.

DOROHOI — Acad. prof. N. Cajal despre „Evreii și medicina”. **FALTICENI** — Prof. M. Clarian despre „Renășterea limbii ebraice vorbite”.

La 11.III.1984 au conferențiat la:

BRAȘOV — Prof. D. Feldman despre „Revoluția franceză și problema emancipării evreilor”.

GALAȚI — Publicistul I. Fintinaru despre „Neonazism”.

CLUJ-NAPOCA — Publicistul A. Celaru despre „Isaak Bashevis Singer”, laureat al Premiului Nobel pentru literatură. Au citit din opera scriitorului actorii: Maria Tîpan-Kaufman și Gh. Radu, de la Teatrul Național din Cluj-Napoca, versiunea în limba română aparținînd conferențiarului. Expunerea și lecturile au fost urmărite cu up viu interes.

calitate atestă, o dată în plus, grija permanentă a F.C.E. pentru buna desfășurare a vieții evreiești în fiecare dintre comunitățile noastre și, de asemenea, atașamentul membrilor micii obști evreiești din Vatra Dornei pentru milenarele tradiții iudaice.

G. BRUCMAIER

CALDE FELICITĂRI

DI KAHANE LUDOVIC împlinește 75 de ani. De 15 ani, d-sa este președîn-

te Comunității Evreilor din Baia Mare. În această perioadă, d-sa s-a remarcat prin atașamentul și dăruirea manifestată față de interesele obștii, prin conștiințozitatea, devotamentul și rîvna pe care le depune în îndeplinirea sarcinilor ce îi revin, contribuind astfel ca enoriașii să-și ducă viața comunitară, în spiritul tradiției iudaice. Pentru meritele sale, dl Kahan a fost ales în Comitetul de Conducere al F.C.E.

Cu acest prilej aniversar, Comitetul de Conducere al F.C.E. din R. S. România și Comunitatea Evreilor din Baia Mare îi transmit urări de viață lungă, de sănătate și de realizări în continuare în activitatea ce o desfășoară spre binele obștii evreiești.

DIN AGENDA VIZITEI ÎN ISRAEL A EMINENȚEI SALE ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

(Urmare din p. 1)

15 februarie 1984. Însoțiti de dl Leib Kuperstein, reprezentantul Consiliului Muncitoresc al Tel Avivului, Eminența Sa și doamna dr. Moses Roses vizitează un număr de instituții de ajutor social ale acestei puternice organizații.

16 februarie 1984. Eminența Sa i se oferă o călduroasă recepție în cadrul Secției israeliene a Congresului Mondial Evreiesc. Dl Itzhak Korn a prezidat recepția și a rostit cuvintul de salut. Eminența Sa a vorbit apoi despre „Republica Socialistă România — exemplu de rezolvare înțeleaptă a problemei evreiești într-o țară socialistă”.

17 februarie 1984. Sinagoga „Tiferet Moshe” din Tel Aviv. Peste o mie de persoane vin să-l omagieze pe păstorul spiritual al iudaismului român. Rabinul sinagogii, N. Metzger, și reprezentantul primăriei Tel Avivului, dr. Bassok, rostesc solemn și călduroase cuvinte de slavire a activității Eminenței Sale. D-sa rostește o predică despre: „ŞEKELUL — simbol al unității evreiești”.

18 februarie 1984. La Beit Brener, Casa muncitorilor din Tel Aviv, Eminența Sa e salutată în cadrul unei recepții prietenești de către dl S. Stemkleper, secretarul general al Consiliului Muncitoresc al Tel Avivului.

22 februarie 1984. Intrevedere la Ierusalim cu dl Moshe Nissim, ministrul justiției. Sint de față dl Itzhak Korn, președintele Ligii de prietenie Israel — R. S. România, și mai mulți consilieri ministeriali. Se discută problema criminalului de război Valerian Trifa.

22 februarie 1984. La invitația Institutului „Van Leer” de pe lângă Academia de Științe Sociale a Israelului, Eminența Sa rostește o conferință legată de recenta apariție, în Statele Unite, a unor fragmente din Jurnalul regretatului scriitor Emil Dorian. Acesta a ocupat, la timpul său, postul de secretar general al Comunității Evreilor din București și pe cel de director al Bibliotecii F.C.E. Aproape zece ani el a colaborat cu Eminența Sa, de care l-a legat o strânsă prietenie. Șef Rabinul a vorbit deci atât despre Om — autorul, cât și despre anii cei grei care sint consemnați în Jurnal.

Prof. univ. dr. Ezra Fleischer, care a prezidat, a rostit un vibrant salut Eminenței Sale și doamnei dr. Rosen.

26 februarie 1984. Intrevedere la Ierusalim cu dl Arie Dulczin, președintele Agenției Evreiești, care ne-a vizitat țara și a rămas un bun prieten.

La Tel Aviv, întrevedere cu dl dr. Tavlin, șeful Departamentului de Educație și Cultură pentru Diaspora. S-au discutat, într-o atmosferă cordială, probleme de colaborare.

Recepție oferită, în locuința lor, de către deputatul în Knesset și doamna Rabin Menachem Hachoen. Personalități distinse ale vieții publice israeliene, au ținut, și cu această ocazie, să sublinieze,

prin prezența și cuvintul lor, prețuirea față de conducătorul comunității evreiești din România și tovarăsa sa de viață.

28 februarie 1984. Senatul universitar al Universității „Bar-Ilan” ascultă o conferință a Eminenței Sale, despre „Religie și educație evreiască în România socialistă”. A prezidat prof. univ. dr. Iosef Glantz. Șef Rabinul dr. Moses Rosen a răspuns apoi la diverse întrebări puse de auditoriu. D-sa a fost viu felicitat pentru substanțiala și documentata expunere făcută.

1 martie 1984. Însoțit de dnii Rafael Benatan, secretarul general al organizației național-religioase „Hapoel Hamizrachi”, și Shalom Zilberfarb, președintele Organizației Unitare a Alialei Române, Eminența Sa și doamna au vizitat mai multe instituții ale acestei organizații, la Kfar Saba, Kfar Haroe, Natania etc. Au fost vizitate importanta Iesiva (școală teologică) a Rabinului Neria, școli cu profil religios pentru fete, școli de meserii (electronică etc.) cu același profil, case de bătrini admirabil organizate etc. etc.

După-amiază, mai multe sute de distinse personalități ale vieții religioase evreiești din Israel au venit la Natania spre a sărbători pe Șef Rabinul dr. Moses Rosen și doamna.

Au luat cuvintul, exprimind calde sentimente de respect, dragoste și laude pentru sărbătorit, dnii: dr. Joseph Burg, ministrul internelor și al cultelor, Rafael Benatan, secretarul general al organizației „Hapoel Hamizrachi”, Șef Rabinul din Natania, Lau, rectorul Iesivei din Kfar Haroe, Rabinul B. Neria. Eminența Sa a mulțumit, în cuvinte emoționante, pentru cinstirea făcută.

4 martie 1984. Simpozion în sala „Beit Leivik” din Tel Aviv. Subiectul: „Israel și comunitățile evreiești din răsăritul Europei”.

Vorbește dl av. Itzhak Artzi, de la primăria Tel Avivului, care redă impresii din vizitele ce le-a făcut în diverse comunități din această parte a Europei. D-sa arată marile realizări ale Șef Rabinului dr. Moses Rosen, instituțiile de cult, cultura iudaică și asistența, unice în lume, pe care le avem și omagiază guvernul român pentru înțelepciunea să în rezolvarea problemei evreiești, a Alialei.

Dl Adrian Zahareanu, directorul ziarului „Viața noastră”, se ocupă de rolul Israelului în Diaspora și mai cu seamă în cea răsăriteană.

Eminența Sa a vorbit apoi despre: „Ce se va întâmpla cu milioanele de evrei din răsăritul Europei?”.

Vorbitorii au fost viu aplaudați.

Până aici, cite am spicuit din agenda. Când mă gândesc cite au mai rămas... nespicuite, mă întreb: cite ceasuri a avut ziua D-sale de lucru în Israel?

Și noi care îl invidiam că... se odihnește.

REPORTER

Vizită la secția de electronică a Iesivei „Învățătura și munca” din Kfar-Abraham

Recepție la Natania dată de „Mizrachi”. În prezidiu: Șef Rabinul din Natania, ministrul cultelor și internelor, dr. J. Burg, Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen, R. Benatan, secretarul general al organizației „Mizrachi”, S. Zilberfarb, președintele Organizației Unitare a Alialei Române, rabini din regiunile învecinate

Recepție la Consiliul Muncitoresc al orașului Tel Aviv

Eminența Sa vorbește la recepția din Natania

ȘEDINȚA LĂRGITĂ A COMITETULUI DE CONDUCERE AL F.C.E. DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Duminică 11 martie a. c., în sala din str. Popa Soare, a avut loc ședința lărgită a Comitetului de Conducere al F.C.E. Prezentând raportul de activitate al F.C.E. pe ultimul an, secretarul general, av. E. Șechter, a arătat că, în pofida descreșterii numărului de membri ai obștii noastre (1.300—1.400 de persoane care au făcut Alia, 914 decedați), se constată o îmbunătățire calitativă și, în unele privințe, și cantitativă (de ex., în ceea ce privește activitatea culturală) a vieții comunitare. În orașe cu un număr redus al populației evreiești, precum Tulcea, Birlad, Tecuci, Arad ș.a., s-au înființat cursuri de Talmud Tora, în multe comunități din țară se țin conferințe pe teme de iudaism, prezentate de membri de vază ai obștii. Toate acestea dovedesc că în comunitățile noastre pulsează viața evreiască.

În evidența comunităților, există în țara noastră 7881 de familii evreiești și, respectiv, 28.556 de membri. Secretarul general al F.C.E., av. E. Șechter, a subliniat semnificația contribuției bănești date de enoriași ca principiu moral, folosită în cea mai mare parte pentru întreținerea cimitirelor.

O altă problemă abordată de referent a fost cea a discrepanțelor care există între diferite comunități din țară în ceea ce privește totalul de asistați în raport cu numărul populației evreiești din localitățile respective. În unele cazuri există un procentaj de 40% și în altele — de 8—9% față de un număr aproximativ egal de membri ai comunității. De aceea, secretarul general al F.C.E. a recomandat conducerilor comunităților o mai mare grijă și mai mult discernământ în ceea ce privește acordarea de asistență socială celor care o solicită.

În ceea ce privește sărbătorirea Pesah-ului 5744, d-sa a arătat că măsurile de bună distribuție a azimei rituale și organizarea meselor comune de Seder sînt menite să asigure desfășurarea, în spiritul tradițiilor strămoșești, a celebrării eliberării din robie a poporului evreu.

În cuvîntările lor, președinții comunităților din Brăila (av. Paul Hornstein), Galați (av. Leon Jacobsohn), Arad (Weisz Wilhelm) au mulțumit conducerii F.C.E., președintelui acesteia, Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen, pentru intensă activitate desfășurată spre menținerea și îmbunătățirea vieții comunitare, au subliniat importanța conferințelor, această hrană pentru minte și suflet, ce se țin în comunitățile lor, au vorbit despre corurile de Talmud Tora, despre restaurantele rituale, căminele de bătrîni și cabinetele de asistență medico-socială ce funcționează în cadrul acestor comunități.

Luînd cuvîntul, Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen a ținut să transmită reprezentanților obștii evreiești din România admirația pe care Itzhak Artzi, fost ajutor de primar al Tel Avivului, și A. Zahareanu, redactor șef al revistei „Viața noastră” din Israel, au manifestat-o pentru realizările acestei obști, cu ocazia unui simpozion pe tema „Israel și Europa răsăriteană”. „Am venit în România ca un sceptic, a declarat, cu prilejul vizitei făcute cu ocazia unei «Hanukiade», primarul Tel Avivului — Shlomo Lahat, și plec ca un entuziast și un adept al Șef Rabinului Rosen”. „Sîntem o comunitate mică, bătrînă, a adăugat Eminența Sa, dar faptele ei sînt de rezonanță mondială”.

Referitor la trecerea la iudaism, Eminența Sa a precizat că această trecere se acordă numai celor care o fac din adîncă convingere, că F.C.E. „nu e o trambulină pentru emigrări”, că nu trebuie să se confunde termenii între a face Alia și a emigra, prima noțiune desemnînd pe cel care vrea să plece în Israel ca să contribuie la reconstruirea Țării Sfinte și să se reunifice cu familia.

Subliniînd importanța Sederelor colective pentru ca toți membrii obștii noastre să cunoască istoria poporului evreu și, în general, buna desfășurare a vieții comunitare sub toate aspectele, Eminența Sa a relevat faptul că toate acestea sînt posibile datorită raporturilor excelente cu organele de stat, care ne acordă tot sprijinul. Eminența Sa a exprimat în treaga grațitudine președintelui Nicolae Ceaușescu pentru înțelegerea față de situația noastră specială, de rămășițe ale Holocaustului.

Aspect de la ședința lărgită a Comitetului de Conducere al F.C.E.

Casa Albă din Washington a trimis Eminenței Sale fotografia luată la întrevvedere cu vicepreședintele Statelor Unite, George Bush.

O interesantă hartă privind teritoriul României

Una din valorile cartografice remarcabile ale evului mediu este harta nautică întocmită de Jehuda ben Zara, care a trăit cea mai mare parte a vieții sale în orașul Alexandria (Egipt). În consecință, a avut suficiente repere, obținute de la navigatorii vremii, privind, mai ales, bazinele Mării Mediterane și Mării Negre.

Harta lui nautică, întocmită pe la 1500, cuprinde și numeroase elemente referitoare la litoralul României.

Acest cartograf evreu înregistrează, cu destulă precizie, Delta Dunării și apoi, la sud de aceasta, prezintă litoralul Dobrogei. Fiind vorba de o hartă nautică, elementele sale ce privesc teritoriul sînt relativ reduse. Totuși, Jehuda ben Zara cunoștea cotul Dunării și una din insulele

formate de acest fluviu. Pe litoralul românesc apar o serie de toponime, care vor trebui omologate cu cele cunoscute din izvoarele locale. În cazul acestei hărți, ca și al majorității hărților întocmite în țări îndepărtate, se resimte fenomenul vicierii toponimelor de pe urma transpunerii acestora prin filtrul mai multor limbi.

Originalul se găsește în Biblioteca Apostolică din Vatican și a fost publicat în mai multe colecții cartografice de circulație mondială.

În tot cazul, harta amintită este un document prețios și care merită să fie ținut în evidență în cadrul izvoarelor externe ebraice, referitoare la istoria României.

EUGEN GLÜCK

(Urmare din p. 2)

Tot anul beat, de Purim trează...

nince. Numai că, atunci cînd a luat pîinea în mînă și a vrut să meste din ea, curcanul a ieșit din ungherul lui și a pornit să ciugulească rugător dusemeaua, pic-pic, de parcă ar fi zis că și el e flămînd, pînă a ajuns în fața mesei. Să mînce și el — gîndi însinguratul —, n-o să mă păgubească deloc... A pîs în dată pe podea castronașul și bucata de pîine — și curcanul a îmbucut din ele.

A doua zi, însinguratul a coborît la mai-marele școlii și i-a zis că a căpătat un tovarăș la mîncare. Întotdeauna lăsa din casă, dar astăzi parcă n-ar fi pus nimic în gură... Văzîndu-l tras la față, ca un om flămînd, mai-marele peste școală și-a zis în sinea lui că trebuie să-i trimită vorbă lui rabi Haim Vital și să-i ceară a se ruga lui Dumnezeu pentru gonirea diavolului care se încuibase în însingurat. Pînă una-alta, o să poruncească să se ducă sus de fiecare dată cîte două bucați de pîine și două castronașe de cașă, ca să mînce amîndoi pe săturate. Cînd a aflat că însinguratul are un părtaş la masă, rabi Haim Vital s-a mulțumit să cîntine iar din cap și să suspine. Era un semn că abia urmează a se petrece ceva.

Așadar, porția însinguratului a fost îndoită. Și el, și curcanul mînceau pe săturate. Curcanul s-a îngrașat chiar. În cîteva săptămîni, însinguratul a prins atîta drag de curcan, încît se ruga în flece zi lui Dumnezeu ca de Purim să fie pofit la un om avut, pentru a nu fi pus la grea încercare.

Și, așa cum a năzuit, n-a fost pus la încercare. De Purim l-a chemat la ospăț unul din cei mai de seamă gospodari ai locului. Au pus pe masă nu numai carne de curcan, ci tot soiul de bucate alese și vinuri împărătești. S-au arătat și iscuși actori de Purim ca să-i înveselească pe bogătaș și ai lui, ca și pe musafirii care s-au strîns acolo după ce se ospătaseră acasă la ei. Însinguratul a mîncat și a băut după pofța inimii, poate că mai mult a băut decît a mîncat, pentru că vinul era dulce și înmiresmat și isca o fierbințeală ce se răspîndea în toate măduarele.

Ceea ce s-a întîmplat apoi i-a schimbat viața pentru totdeauna.

Începuse jocul de-a Ahașveros și Vaști... Regina Vaști n-a vrut în ruptul capului să facă pe plac regelui și să se înfățișeze goală, așa cum o făurise Dumnezeu... Curînd, Ester a aflat har în ochii regelui... Și a fost dată în seama lui Hegai, paznicul femeilor, pentru ca șase luni să-și îngrijească frumusețea cu balsam de mîrt și șase luni cu alte mirodenii... Însinguratul nostru i s-a făcut deodată cald în tot trupul; a văzut negru înaintea ochilor și a simțit în inimă o înclățare. În întunecime, au început să-i zboare pe dinainte panglici roșii și limbi de foc. L-a cuprins un dor pătîmas de cămăruța lui din podul sinagogii. Parcă o vrajă îl împingea într-acolo, spre ungherul liniștit unde îl aștepta curcanul... Nimic nu l-a putut ține în loc și a fugit din casa gazdelor fără a rosti binecuvîntarea de încheiere a ospătului.

A intrat în cămăruță, s-a uitat spre cotlonul unde ședea întotdeauna curcanul — și a rămas înmărmurit: curcanul luase înfățișarea unei femei, a unei fe-

mei uluitoare de frumoase, cum nu mai e alta pe lume. Un tremur începu să-l zguduie din cap pînă în picioare. Femeia se apropie de el și, cu brațele ei goale, albe și calde, îl înconjură gîtul. Însinguratul, tremurînd tot mai tare, abia putu îngăima: lasă-mă, lasă-mă, sîntem în lăcașul Domnului, printre cărți sfinte! Ea îi șopti la ureche că e regina din Saba și că, nu departe, lingă pîriu, acolo unde stufărișul crește înalt, are un palat de cleștar, dăruit de regele Solomon... Și îl trase după ea, ademenindu-l spre palatul de cleștar...

El se clătina... și porni poticnindu-se... A doua zi dimineața, cămăruța însinguratului era goală. Oamenii au dat fuga la rabi Haim Vital, iar el le-a zis să-l caute pe malul pîriului. L-au găsit în stufăris. Era înfundat în mlaștină, mai mult mort decît viu...

I-au readus la viață, dar, de atunci, a luat darul beției.

Rabi Haim Vital a socotit că meteahna asta i-a venit de la dorul după regina din Saba. Cînd bea — a zis el — o vede aievea; de Purim ea e în stare să-l scoată din mîni; de aceea, să fie lăsat să bea tot anul, dar nu și de Purim.

De aici și zicala „Tot anul beat, de Purim trează”...

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

DOCUMENT ACUZATOR

Avocatul Jacques Vergès, care, încă înainte de începerea procesului, și-a asumat sarcina îngrată de a infirma acuzațiile ce se aduc clientului său, criminalul de război nazist Klaus Barbie, a contestat autenticitatea adresei prin care fostul șef al Gestapoului din Lyon ordona deportarea unui lot de copii e-rei, pe motiv că la dosar s-ar afla doar o copie a respectivei adrese. După o investigație îndelungată printre cele 600.000 de documente ale secției antievreiești a Gestapoului, avocatul Serge Klarsfeld, mandatat de supraveghetorii deportărilor efectuate din ordinul lui Barbie să-i reprezinte la proces, a descoperit originalul documentului respectiv, una din piesele acuzatoare irefutabile.

INVITAȚIE

La invitația guvernului vest-german, Rabinul Erwin Schild, din Toronto (Canada), a făcut o vizită de două săptămâni în câteva orașe din R.F.G. În timpul năvălilor, Rabinul Schild a fost deținut într-un lagăr de concentrare și apoi forțat să se exileze. În 1981, el a mai făcut o vizită în R.F.G. Scopul actualei invitații, ca și al celei precedente, a fost acela de a contribui, prin contacte cu oficialități laice și bisericesti, cu ziaristi și prin conferințe, la promovarea unei mai bune înțelegeri între evrei și restul populației.

POEME PREMIATE

„Premiul Academiei Sahitya” a fost atribuit volumului de poeme scrise de prof. Nissim Ezekiel, care conduce departamentul englez al Universității din Bombay. Autorul este membru al comunității „B'nei Israel” și vicepreședinte al Consiliului Evreimii din India.

LONGEVITATE

La Bournemouth, a încetat d'n viață, în vîrstă de 111 ani, Harris Shoerats, omul cel mai în vîrstă din Marea Britanie și

una din personalitățile distinte ale comunității evreiești din această țară. Născut în 1872, în Rusia, el a fost un enoriaș credincios, nelipsit de la serviciile divine de la sinagoga și, pînă la sfîrșitul vieții, un entuziast militant pentru binele oștii din Bournemouth. Despre persoana sa s-a scris mult, explicîndu-se vigoarea sa fizică și agilitatea mentală excepțională, păstrate pînă la adînci bătrînețe. La ceremonie funerară, oficiată de doi rabini, kadisul a fost rostit de fiul său Efraim, în vîrstă de 85 de ani.

PROTEST

Sute de studenți evrei din Franța au organizat la Paris și Grenoble demonstrații de protest împotriva activităților cu caracter antisemit ale partidului neonazist „Frontul Național”, condus de Jean-Marie Le Pen. Îndeosebi organul de presă al acestui partid, care reunește diferite formații neonaziste, intitulat „Présent”, s-a datat la o campanie similară cu acelea purtate în cele mai întinse perioade ale istoriei evreilor din Franța. În contextul acestei campanii, au fost atacate personalități marcante ale vieții publice și culturale franceze, ca Simone Veil, Marc Chagall, fostul prim-ministru Mendès France sau actualul ministru al Justiției, Robert Badinter.

TURNEU

Ansamblul satiric muzical „Teatrul evreiesc de revistă din Tel Aviv” a întreprins un tur-

neu, care s-a bucurat de un deosebit succes, în țările scandinave, Belgia, R. F. Germania. Înainte de a se întoarce în Israel, actorii și cîntăreții Jenny Kessler și Simon Ossovitzky (v. fotografia de mai sus) au fost invitați să dea un spectacol extraordinar la München, intitulat „Cu un cîntec în jurul lumii”.

TURISM

Un grup de 14 sportivi și croniciari sportivi din R.F.G. au făcut o vizită de lucru în Israel, prima dintr-o serie asupra căreia au convenit cele două țări. Între altele, această acțiune se înscrie într-o serie de vizite ale unor reprezentanți din diferite țări, care examinează posibilitățile practicării sporturilor de iarnă și ale antrenării sportivilor în Israel.

„CLEMENȚĂ” ?

Recent, s-a aflat că, în decursul ultimelor luni, trei cunoscuți „colaboraționiști” cu nașiștii au fost puși în libertate. Cei trei sînt: Jean Barbier și Jacques Vasseur, care fuseseră condamnați la moarte, și Joseph Cartial, condamnat la închisoare pe viață. Toate cele trei sentințe fuseseră comutate în închisoare pe 20 de ani. Foștii luptători din Rezistența franceză își exprimă nedumerirea față de aceste acte de punere în libertate acum, cînd are loc pregătirea procesului criminalului de război Klaus Barbie și cînd neonazismul cunoaște o recrudescență intensă.

DOSAR

Dr. Simon Wiesenthal, directorul Centrului Evreiesc de Documentare din Viena, a afirmat

Diplomă de merit obținută de compoziția lui H. Mălineanu, pe versuri de H. Negrin la Festivalul Internațional de Cîntec Evreiesc de la Montreal, 1984. Traducere în idis: Bebe Bercovici. Interpretare: Tricy Abramovici

că există la Paris un dosar cu documente din care reiese că între nazisți și Interpol, în timpul celui de-al doilea război mondial, au existat anumite relații.

Dr. Wiesenthal, care a fost, de curînd, oaspețele televiziunii franceze, cu ocazia prezentării unui film documentar închinat vieții sale, a cerut ministrului francez al Justiției, Robert Badinter, să dea publicității acest dosar, fiindcă „vor ieși la iveală numele celor de la Interpol care au ajutat pe criminalii nazisți”. Ministrul Justiției a cerut, la rîndu-i, ministrului apărării, Gaston Defferre, „să facă tot posibilul pentru a scoate la lumină acest dosar nazist”.

RECITAL

În cadrul unui recital care a avut loc la Carnegie Hall din New York, celebrul violonist Isaac Stern a executat, cu mult succes, Sonata pentru pian și vioară nr. 3 „în caracter popular românesc”, în la minor, de

George Enescu. Aceeași bucată muzicală a mai fost interpretată și înregistrată pe disc de Yehudi Menuhin și Hepzibah Menuhin.

TITLU

Profesorului de filozofie Chaim Perelman, de la Universitatea din Bruxelles, i s-a conferit, de către regele Baudouin, titlul de baron. El este primul evreu investit cu acest titlu. Prof. Perelman a fost una dintre personalitățile de seamă ale Rezistenței belgiene; în prezent, el are un rol important în viața comunitară evreiască din Belgia.

CONCERT

Concertul dat de Orchestra Simfonică din Ierusalim la Paris s-a bucurat de un enorm succes. În program au figurat lucrări ale compozitorilor evrei Bruch și Mahler. Solistă a fost Ida Haendel. Încasările au fost vărsate pentru sprijinirea burselor acordate studenților de la Tehion (Institutul Politehnic) din Haifa.

PE SCURT

● Fundația Iudaică din Franța a acordat un important premiu soților Beate și Serge Klarsfeld pentru „lupta lor neînvinsă împotriva uitării ororilor naziste” și pentru activitatea intensă de identificare a criminalilor de război.

● Ministerul Învățămîntului și Ministerul Culturii din Austria au hotărît instituirea unui premiu care să poarte numele scriitorului Manes Sperber. Premiul, în valoare de 14.000 de mărci, va fi decernat pentru prima oară în 1985.

● Exporturile israeliene au crescut în ianuarie 1984 cu 21 la sută față de aceeași perioadă a anului trecut, ridicîndu-se la 450 milioane de dolari.

● În Israel, fumatul în autobuze, cinematografe, săli de spectacole a fost interzis prin lege, sub sancțiunea unei amenzi de 5.000 de șekeli.

● Semnalul emisiunii „Noapte tinărară” a postului de radio israelian „Ghimel” este constituit

din acordurile baladei „Ciobanul care și-a pierdut oile”, interpretată de virtuozul naist Gheorghe Zamfir.

● Televiziunea franceză a prezentat o emisiune consacrată evreilor din Kurdistan, una dintre cele mai vechi comunități din lume, constituită, ca și cea din Yemen, cu 25 de secole în urmă, imediat după distrugerea Primului Templu din Ierusalim.

● O versiune chinezească a „Violonistului pe acoperiș” urmează a fi reprezentată, în decursul lunii mai a.c., pe scena Teatrului Național din Singapore. Vor fi consultați rabinul, cit și membri ai comunității din Singapore cu privire la autenticitatea obiceiurilor evreiești care apar în revista muzicală respectivă.

● Ansamblul dramatic evreiesc din Moscova a prezentat, cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui Șalom Alehem, o revistă muzicală intitulată „O glumă evreiască”, pe baza unor schițe ale marelui scriitor.

DISTILAREA APEI MARINE

La Întreprinderea de Mașini și Utilaj Chimic din București a fost realizat recent, pentru prima dată în România, un distilat de apă marină. Instalația, care va fi montată pe navele noastre maritime, poate asigura apă menajeră, cit și cea industrială necesare pe vas. Distilatul are un debit de 3.000 de litri în 24 de ore.

NOU TIP DE VAGON

Recent, la Întreprinderea de Vagoane din Arad a fost realizat un vagon cu platformă scundă, pe zece osii, pentru transportul transformatoarelor de tensiune și al unor piese grele agabaritice. Proiectul aparține specialiștilor de la Centrul de Cercetare Științifică și Inginerie Tehnologică pentru Vagoane din localitate. Vagonul este echipat cu două boghiuri, cu cite cînd osii fiecare, de construcție specială, și are o capacitate maximă de încărcare de 130 de tone.

UN TEATRU AL COPILOR

Una dintre atracțiile orașului Bacău o constituie Teatrul pentru Copii „Ciripel”. Este o instituție artistică unică în țară, fiind singurul teatru cu stagium permanent în care joacă numai copii. În cei peste zece ani de activitate, mai multe generații de copii-actori și-au delectat colegii cu numeroase spectacole amuzante și pline de farmec, puse în scenă de regizori renumiți.

GERIATRIE

Hotelul „Flora”, situat în partea de nord a Capitalei, în apropierea zonei lacurilor și marilor parcuri de agrement, a fost construit special pentru cura geriatrică. Hotelul are 310 locuri, în apartamente și camere dotate cu tot confortul modern: sală de baie, instalație centrală cu aer condiționat și de izolație termo-fonică, telefon, radio, televizor, frigider etc. În cadrul hotelului funcționează, sub directă îndrumare a acad. Ana Aslan, o clinică de tratament geriatric, utilată cu aparatură medicală de ultimă oră.

În cei cinci ani de activitate, hotelul a găzduit turiști din aproape toate țările lumii.

ANIVERSARE

De curînd Teatrul „Bacovia” din Bacău a împlinit 35 de ani de activitate. Cu acest prilej au fost prezentate premierele recente ale stagiunii jubiliare: „Capul de rățoi”, de Gh. Cișprian; „Dragostea și Revoluția”, de Virgil Stoescu, după romanul lui Dinu Săraru; „Piatră la rinichi”, de Paul Everac; „Lapte de pasăre”, de Dumitru Radu Popescu; și spectacolul-lectură cu „Ama-Lia”, de Dina Cocea.

LAC ARTIFICIAL

Pe Valea Arlesului, la cîteva kilometri de Cimpeni, se construiește barajul unei mari acumulări de apă. Noul lac artificial — primul de acest fel în Țara Moșilor — a fost proiectat la o capacitate de 120 milioane mc. La început, el va asigura apa necesară pentru Combinatul Minier al Cărpului de la Roșia Poieni, iar mai tîrziu, pe cea necesară îmbunătățirii alimentării cu apă potabilă a zonei Cimpeni-Aburd-Turda și pentru acționarea unor microhidrocentrale.

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

From the programme of visits in Israel of His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen

As reported in our previous issues, the visit of His Eminence in the Holy Land was most successful this time too. Although His Eminence has long ceased being a guest of Israel, where he has been scores of times in the past 21 years, and although Dr. Moses Rosen mainly devotes his time spent in Israel to the chair set up in his name at the well-known "Bar Yilan" University, he nonetheless receives growing numbers of invitations from the most varied circles, to give lectures for the mass of people who wish to hear him, to attend receptions given in his and his wife's honour.

Usually, the more frequent the visits of a personality become, the more frequently he speaks, the "novelty" wears off.

But in the case of our Chief Rabbi, matters are just the reverse both in Israel and in the other large communities of the world.

We have reported on the two audiences His Eminence had with His Excellency Haim Herzog, President of the State of Israel.

Likewise, we printed news on the meetings His Eminence had with His Excellency Dr. Joseph Burg, Minister of Internal Affairs and Cults, and His Excellency Zevulun Hammer, Minister of Education and Culture. Below we shall only refer in brief to His Eminence's last two weeks stay in Israel.

February 15, 1984: Accompanied by Mr. Leib Kuperstein, representative of the Tel Aviv Workers' Council, His Eminence and Mrs. Dr. Moses Rosen visited several social assistance institutions of this organization.

February 16, 1984: A warm reception was given to His Eminence at the Israel Section of the World Jewish Congress. Mr. Itzhak Korn presided over the reception and made the welcome speech. His Eminence then spoke about "The Socialist Republic of Romania — an example for the wise solution of the Jewish question in a socialist country".

February 17, 1984: More than one thousand people came to the Tiferet Moshe Synagogue of Tel Aviv to pay homage to the spiritual shepherd of the Romanian Jewry. N. Metzger, Rabbi of the Synagogue and Dr. Bassok, representative of the Tel Aviv City Hall, solemnly and warmly praised the activity of His Eminence who then held a sermon on "The SHEKKEL — Symbol of Jewish unity".

February 18, 1984: At Beit Brenner, His Eminence was warmly welcomed at a reception given at the Workers' House in Tel Aviv, by Mr. S. Stenkleper, general secretary of the Workers' Council of Tel Aviv.

February 22, 1984: The meeting in Jerusalem with Mr. Moshe Nissim, Minister of Justice, was attended by Mr. Itzhak Korn, chairman of the Israel-Romania Friendship League, and several ministry counsellors, when the issue of the war criminal Valerian Trifa was discussed.

In the same day, at the invitation of the "Van Leer" Institute under the Academy of Social Sciences of Israel, His Eminence spoke on the recent publication in the S.U.A. of excerpts from the Diary of the late writer Emil Dorian. At one time, the writer was general secretary of the Jewish Community of Bucharest and director of the Library of the Federation of Jewish Communities. For almost ten years he had worked with His Eminence and a close friendship bound them. The Chief Rabbi spoke both about the Man and author, and about the bitter years to which the Diary refers.

Univ. prof. Dr. Ezra Fleischer, who presided, made a stirring speech welcoming His Eminence and Mrs. Dr. Moses Rosen.

February 26, 1984: Meeting in Jerusalem with Mr. Arie Dulczin, president of the Jewish Agency.

In Tel Aviv, meeting with Dr. Tavin, head of the Education and Culture Department for Diaspora. Cooperation questions were discussed in a cordial atmosphere.

Reception given at their home by Knesset deputy and Mrs. Rabbi Menachem Hacohen. Distinguished Israeli public figures wanted to stress this time too, by their presence, their respect for the leader of the Jewish community in Romania and his wife.

February 28, 1984: His Eminence held a lecture on "Jewish religion and education in socialist Romania" for the university senate of the "Bar Yilan" University. Univ. prof. Dr. Josef Glantz presided. The Chief Rabbi Dr. Moses Rosen answered various questions put by those present. He was keenly congratulated for his thoroughly documented presentation.

March 1, 1984: Accompanied by Mr. Rafael Benatan, general secretary of the "Hapoel Hamizrachi" national-religious organization and Mr. Shalom Zilberfarb, chairman of the Unitary Organization of Romanian Alyiah, His Eminence and Mrs. Dr. Moses Rosen visited several institutions of this organization, at Kfar Saba, Kfar Haroe, Natania etc. The important Yeshiva (theological school) of Rabbi Neria was visited as well as schools for girls of a religious profile, professional schools (electronics and others) with the same profile, admirably organized old people's home a.s.o.

In the afternoon, several hundred distinguished personalities of Jewish religious life of Israel came to Natania to pay homage to Chief Rabbi and Mrs. Rosen.

Dr. Joseph Burg, Minister of Internal Affairs and Cults, Rafael Benatan, general secretary of the "Hapoel Hamizrachi" organization, Chief Rabbi Lau of Natania, Rabbi B. Neria, rector of the Kfar Haroe Yeshiva, expressed in their speeches warm feelings of respect, affection and appreciation of our Chief Rabbi. His Eminence thanked in moving words for the honour given on him.

March 4, 1984: Symposium in the "Beit Leivik" hall in Tel Aviv. The subject: "Israel and the Jewish communities in eastern Europe".

The first speaker, lawyer Itzhak Artzi, of the Tel Aviv City Hall, gave his impressions of a visit paid to various communities in this part of Europe. He pointed to the great achievements of Chief Rabbi, the Jewish religious cultural and social assistance institutions, unique in the world, which are in, and also paid homage to the Romanian government for its wisdom in solving the Jewish problem, of Alyah.

Mr. Adrian Zahareanu, director of "Viata noastra" newspaper, dealt with the role of Israel in Diaspora and especially of eastern one.

Then His Eminence spoke about: "What will happen to the millions of Jews in eastern Europe?" Strong applause was the speakers reward.

Up to here, we referred to the programme. And when I think how much has been left... unsaid: I think about how the many hours did the Chief Rabbi work daily during his Israel visit?

And we who envied him because we thought that he is taking... a rest...

REPORTER

SOLEMNITY AT CHORAL TEMPLE IN HONOUR OF HIS EMINENCE

On March 9, 1984, a welcome festivity in honour of His Eminence, the Chief Rabbi and Mrs. Amalia Dr. Rosen — who returned from Israel on March 7 — was held within the Divine Kabbalat Sabbath service at the Choral Temple in Bucharest.

The Prayer was officiated by senior cantor A. Jucovski, accompanied by the Temple choir, conducted by maestro I. Ledeanu, and by the Talmud Torah choir, conducted by prof. Otto Friedman. Eng. T. Blumenfeld, chairman of the

Jewish Community of Bucharest, prof. Dr. M. Saragea, writers Tania Lovinescu and Vladimir Tamburu, eng. Cremene, univ. prof. Al. Vianu, acad. prof. Dr. N. Cajal, prof. Dr. M. Ioanid and general secretary of F.J.C., av. E. Şechter, voiced the joy of the whole congregation to have His Eminence again in its midst, expressing once more the esteem, admiration and affection nurtured by the Jewish community members of Romania for their spiritual leader.

ENLARGED MEETING OF EXECUTIVE COMMITTEE OF THE FEDERATION OF JEWISH COMMUNITIES OF ROMANIA

An enlarged meeting of the Executive Committee of the Federation of Jewish Communities was held on Sunday, March 11, 1984.

In the activity report of the Federation of Jewish Communities for the past year, lawyer E. Sechter, general secretary, said that in spite of the diminishing number of our congregation members (1,300-1,400 people who went Alyiah, 914 have died), a qualitative improvement is noted and to some extent, also a quantitative one (cultural activity for example), in community life. Talmud Torah courses were opened in towns like Tulcea, Birlad, Tecuci, Arad, a.s.o. where a small number of Jews live, lectures are held in many communities in the country on Judaism, given by outstanding members of the congregation, thus proving the existence of Jewish life in our communities.

Community records show that there are 7,881 Jewish families, and 28,556 members respectively. The general secretary pointed to the significance of the money contributions made by the congregation members as a moral principle, used mostly for the upkeep of the cemeteries.

Another question broached was the discrepancy between various communities concerning the total number of assisted people in relation to the number of the Jewish population in the respective localities. In some cases there is a percentage of 40 and in others 8-9 to an almost equal number of community members. Therefore, the general secretary called for greater concern to be shown by the community leaderships and greater disinterest in granting social assistance to those who apply for it. He also stressed the significance of opening new medical-social assistance rooms where they are needed, and the best possible use by the assisted of the rest homes in Cristian and Borseu.

7 Adar 5744 at the Choral Temple

7 Adar 5744. The manifold significance of this day is marked each year by the Bucharest Jewish Community by an impressive commemoration at the Choral Temple: recollection of our great prophet, teacher and leader Moshe Rabbeinu, who according to tradition was born on 7 Adar and 120 years later died on the same day. In this connection, with us, just as with the Jewish communities everywhere, rabbis, teachers and leaders of communities were commemorating, setting out from the Talmudic view that all those who devoted their lives to the good of the Jewish congregation were imbued with the spirit of Moses.

But 7 Adar has yet another specific significance for us, the Jews of Romania. On that day the tragedy occurred that was to go down in the history of Jewish martyrdom of the Second World War under the name of "Struma episode". No less than 769 people, wishing to take shelter in the Holy Land, boarded the "Struma" ship. The Mandatory Power in Palestine forbade the ship's passage through the Bosphorus straits, as also the supply of food and water for the passen-

gers who suffered completely of hunger, thirst and sickness. After 72 days of requests and various applications, the Mandatory Power continued to remain indifferent, the "Struma" sailed into the open sea where not long after, it was sunk by a torpedo. All the passengers, but one, and the crew lost their lives.

These martyrs were commemorated during a religious service of Maariv on Sunday March 11, 1984, and officiated by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen.

The moving sermon held by His Eminence, stressed the duty of one and all to always remember the horrors of fascism, the tragedy of Holocaust all the more so, as we are witnesses of a phenomenon of the recrudescence of fascism and nazism. The demand commanded by the loftiest moral values, by the cause of democracy, progress and peace in the world is that those who in the spirit of the past times of fascism and who continue to propagate hatred of man, of race, anti-Semitism, be silenced.

In conclusion, the Talmud Torah choir sang melodies adequate to the occasion.

צום באזוך פונעם הרב הראשי אין ישראל

(המשך פון זייט 11)

די יידישע קהילות פון מזרח איראפע.

יזחא ארצי' פון דער תל-אביב'ער עירייה, האט זיך געטיילט מיט זיינע איינהערן פון די באזוכן וואס ער האט געמאכט אין פארשידענע קהילות פון מזרח איראפע. ער האט אנגעוויזן אויף די דרויסע דערנאייננענע פונעם הרב הראשי שליט"א, אויבס אופשטעלן איבערע רעליגיעזע, קולטור-רעלע און סאציאלע אבטיילונגן, איינגארטניקע אין דער וועלט און האט ארויסגעזאגט זיין לויב דער רומענישער רעוירונג פאר דער קולטוראפטי מיט וועלכער ער האט געלעבט די יארן פראגע און די עליה פראבלעמען.

ה' ארואן זאכערמאן, דער דירעקטאר פון דער צייטונג, "וואצא נאאסטער" האט אונטער-געשטרעבט די ראפע פון מדינת ישראל אין די פנעות, און איבערהויפט אין מזרח איראפע. ער רב הראשי האט געזעט איבער, וואס וועט פארקומען מיט די פיליאנע יודן אין מזרח איראפע?

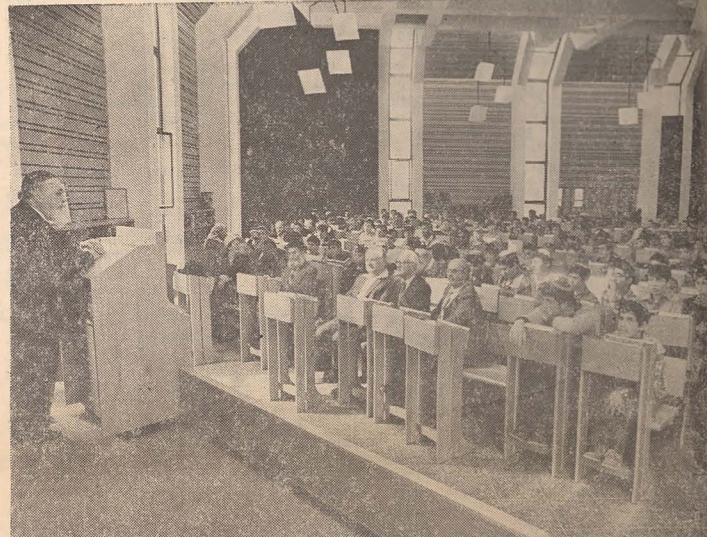
די רעדנער זענען ווארעם אפגארטן געווארן. ביז אהער אויבער אריבער פונעם רב-הראשי'ס ארכייט-פראגראם, און אז איר טו א טראכט אז דאס איז כבוד און הלינע מיט פון זיין טעטיקייט, פרעג איר זיך וויפל ישעה אין טאג האט ער געאר-בעט?

און מיר האבן אים מקנא געווען... אז ער דומ יזך אפ.

ישיבה, אין פון ה' שלום זילבערמאן, פרע-טע פון דער אינאיינזאציע פון עליה פון רב-על האט דער רב הראשי און די רבנית בא-די וויכטיגע ישיבה פון הרב נחיה, שולן די שילדע, און געווענדיקע שולן מיט א יענין פראפיל, ווי אויך גום ארגאניזירטע בית עובא א.א.וו.

1984

אין "בית ליווי" פון תל-אביב, פארגע-א סימפאזיום, מיטן אינהאלט, "ישראל און

בשעת דעם באזוך אין דער ישיבה פון כפר הירוק

תורה געדאנקען פון ליובאוויטשער רביס רייד וועגן פורים

פרעגט זיך טאקע די פראגע, ווי קומט עס טאקע אז אין אזא צייט פון זיכערקייט עפ"י טבע זאל קומען אזא שרעקלעכע נזירה?

דערצוויילט אונז די גמרא די סיבה פון דעם איז, ספני שנתנו מסעדותו של אותו רשע" זי האבן הנאה נעהאט פון דער סעודה פון אחיש-רוש.

פון דעם וועגן מיר ווירקליך אז אירן, און טבע, זינען צוויי גאר פארשידענע זאכן, די הנגה מיט אירן איז נישט אונטערגעווארפן צו נאמער געזעצן, די הנגה מיט אירן איז אופגענוגט אין קיום תורה והמצוות.

די זעלבע הוראה, אנוואונג, וועגן מיר אויך אין דעם אויפן פון די ישיעה און הצלה.

דער ביטול הנזירה איז ניט געווען על פי טבע נארם תשובה והתקשרות-צובונדיקייט צום און-בנתשון.

בשעת מרדכי ואסתר האבן זיך דערווייט פון דער נזירה האבן זיי עפ"י טבע די ערשטע זאך נידארפט גיין מיט דיפאמאטישע השתדלות צו אדשוריש-ערצייט אונז אבער די מנילה אז די ערשטע זאך האט אסתר געזאגט צו מרדכי, וואס וועל איך אסתר אונז אבער די מנילה אז וויב" אסתר האט געזאגט צו מרדכי, קודם כל כל זאמעל איין אלע אירן פון שושן און איר זאמל פאסטן וועגן מיר, איר זאלט נישט עסן און נישט טרינקען דריי טעג, טאג און נאכט. אט דאס איז געווען זייער ערשטער שריט אויף מבטל זיין די נזירה און נישט פריער מיט דיפאמאטישע טעטיקייט. נאך מער אסתר האט געזאגט: גם, אני ונערותי צעום כן" - אויך איר מיט מיינע דינסטן וועל איר אויך אויף פאסטן, און א עפ"י וואס פון פאסטן. וועט איר שיינקייט קלענער ווערן, און זי דארפט דאך נאך אויספירען ביים מלך, הויט ווי אזוי בא איר דעכט צו פאסטן? דער ענטפער אויף דעם איז: פונקט ווי די נזירה איז נישט געווען עפ"י טבע, אזוי אויך די ישיעה - די הצלה איז נישט געקומען עפ"י טבע.

מער נישט וואס מצד העלם והסתר פון דעם גלות צייט, זינען דערנאך פון די נזירה אין סי' די הצלה אונטערטאן געווארן אין לבושי הטבע, אבער די אמתע סיבות זענען געווען תורה ומצוות. דער נהנו מסעודתו של אותו רשע" זיי האבן הנאה נעהאט פון נישט פאסטן (טען) האט געדראכט די נזירה, און דער פאסטן און תשובה טאן האט די נזירה מבטל געמאכט.

הרהורי פורים

הלכות העמוקה ברעיון זה! הרי עצם כל העבר שלנו - ייפתח-אני ספר ההיסטוריה שלנו, במסגרת שייפתח - אינו אלא צער, עולמם של עמלק וטרעו היה בשבילנו עולם של עי-נויים, של מטלות, של יאוש ושל מאבק מר-להצלת כבוד-הארם.

נודה נא לאלהים ים נסתים עבר זה. היום פנינו מועדות אל יהוה, אל העתיד. וכל פנינו שנאמר, והיה' אלו שמה שמה - סובעים חכמינו ז"ל. העתיד שבכנינו אנחנו הפרקים האמתים, של האדם היוצא ממחשך הפחדים לאורה הגדול של החרות.

ובמרכזי ההוריה בשעתו, נאחו אז בירי המר לקרבו אל סף בתי חיינו הנצחיים, אל סף בית המדרש שלנו, שהרי הוא, התינוק בכית רבו, הוא ספל ה'הוה' שכולו שמחה, ערכון עתידנו המהויר.

דער וים טוב פורים און, צוליב דעם גם און דער הצלה וואס דער אויבערשטער האט געראטע-וועט ארויסע פאלק פון דער נזירה פון פאר-ניכטונג ר"ל.

ווען מיר באטראכטן די תקופה פון די יידן אין זייער צייט, ווען מיר אז זי און געווען די געליקליכסטע תקופה פאר אירן אין דער צייט פון גלות.

די יארן האבן דאן פארהומען אגרויסן ארט אין דער דעניורג-מרדכי וואס און געווען דער ראש הסנהדרין, איז אויך געווען פון די שרי המלכה הושבובי בשער המלך, אסתר איז גע-ווען די פרוי פונעם קעניג. מיר געפינען נישט אין די נאנצע צייט פון גלות אז א יידישע פרוי זאל זיין די פרוי פון א קעניג וואס הערשט אויבן דער נאנצער וועלט, אויסער דעם פאל פון אסתר המלכה, פארשייט זיך אז עס איז נישט געווען נאך אזא תקופה אין גלות וואס על פי הטבע האבן אירן געקאנט זיין זיכער מיט זייער עקזיסטענץ, אזוי ווי דערמאנט אויבן, אין די תקופה בימי אהשווריש.

און פועל, אין ווירקליך, ווען מיר עס האט פאסירט פארקערט. גארע דאן ווען על פי הטבע איז די אירן אירן מיט זייער זיכער, און געקומען א נזירה פון פארניכטונג ר"ל, להשמיד, להרוג ולבאר את כל היהודים" ר"ל, "מעד ועד זמן, טר נשים כיום אחר".

די נזירה פון פארניכטונג איז געווען די שווערע-טע פון אלע נזירות פאר אירן, ווייל קיין מאל איז נישט געווען א נזירה פון בליה ר"ל פאראניכ-טונג, פאר אלע אירן מיט אין מאל, אזוי ווי בימי אהשווריש, ווייל אירן זענען אין אלע נזירות געווען צו שפריט צווישן די פלעקער, האט במילא נישט געקאנט זיין א פארניכטונג ר"ל פונעם נאנען פאלק, אפילו בימי פרעה אין מצרים, ווי אירן זענען געווען אין אירן פלאץ אונטער אירן ממשלה, און אבער די נזירה נישט געווען אויף אלעמען, ווייל פרעה האט גור געווען די נזירה נאר אויף די זכרים.

אבער בימי אהשווריש זענען אירן געווען אונ-טער זיין ממשלה, און קיין טעגליכקייט איז נישט געווען צו אנטלויפן ווייל: א) ער איז געווען א מלך בכיפה, א מלך אויף דער נאנצער וועלט, איז נישט געווען וואהן צו לופן: ב) די נזירה איז געווען להשמיד להרוג ולבאר ביום אלו, איז נישט געווען קיין צייט צו לופן: ג) די נזירה איז להשמיד את כל היהודים, אלע אירן היל'ת.

(סוף מעמד א')

הזכיון הנסיונות שנתסנינו בהם צי עצמנו ובשרנו הוא, ובדמנו הוא נחסק, אש על גבי אש, כי עצמנו אל, רק כשהיונו תועים כבר דכי היהודי בשעתו, על פרשת דרכי התיב-טריה, בועק גרולה ומלה, כשכל סעוד-מלכותית היה כוזה יהא לסכן את עצם בית מנו, כשלא היה לנו על מי להשען אלא על אמינו, כי עמנו אל, או אז, ורק אז, הוכחנו כי אמנם נישאוי דנל הרעיונות הנכואיים הנשגבים אנחנו.

הבה נודה למי שאמר והיה העולם כי אצלנו ימי, טבעות המלכות' החותכות קצבה לחיינו ולחיי כל העמים, חלפו ואינם. נשמה נא על כך שרפי' המנילה נגולו ושעריהן נעלו. מנילה זו פחתת ב'ויה' וחול' אמרו: אין, ויהי' אלא לשון צער. כמה יש מן ההם

האט דער ה' שעכטער אנגעוויזן אז די מאסמיט-לען אויף צו פארזיכערן מיט פמות און די ארוא-ניוירונג פון זיי איינגעטריקע שדרים, האבן אלס ציל צו פארזיכערן אז די פיערעקייטן זאלן אפשפונעלען דעם, "זמן הותינו" - דעם באפרי-ונגס יום - טוב פון אונזער פאלק.

און זיין ווארט, האבן געדאנקט דער פיער-נעמען דאס ווארט, האבן געדאנקט דער פיער-שאפט פון דער פיערעראציע און איר פרעוידענט הרב הראשי ד' דור משה ראזען שליט"א, פאר דער אומערמלעכער טעטיקייט אויף אלע גע-בימן לטובת דעם רומענישן יידינטום. און זיין ווארט האט דער רב הראשי שליט"א איבערגעגעבן די פארשייטער פון די יידישע קהי-לות דעם גרום און די באוונדערונג פון ה' יזחא ארצי, ווערענער וויצע-דינעקטאר פון תל-אביב און א זאכערמאן, הויפט-דעראקטאר פונעם שווראף, וויצע-נאאסטרא" פון ישראל, פאר די דערנאייננענע פון אונזער קהילה, וואס ווערט דעם סימפאזיום מיט דער טעמע: "ישראל און

אין באראל טעמפל - ז' אדר תש-מד

די אזרח איז פארגעקומען ווינטיק אין אונז דעם 11טן מערץ, אין דער אינווענטיש פונעם הרב הראשי שליט"א, הרב י. מאיראוו און הרב ד"ר ע. גוימאן. די תפילות האבן אפגעריכט די הוינים ו. הארניק און א. זשואוואסקי. אין א רונדיקער דרשה האט דער רב הראשי באטאגט, די וויכטיקע באדייטונג, און זייט 1942, אויך דער טרויעריקן אינהאלט פון דעם טאג ז' אדר. ער האט באטאגט אז ס'איז דער חוב פון אירן, קיינמאל נישט צו פארגעסן די פארברעכנס פונעם פאשיזם, די טראגעדיע פוך דער שואה, איבערהויפט אצטער ווען מיר זענען עדות פון א רעווינאציע פון דעם פאשיזם און נאציזם. מיר דארפן שפייין אויף דער וואך כדי נישט צו פיר-לאזן אז דער אנטיסעמיטיזם און דער ראפן האט זאך ווירעראמאץ אויפהויבן דעם מאץ.

צום שלום האט דער תלמוד תורה באר אויסגע-פילט די איינדרוקספולע לידער: "עם בענט" "דער מארש פון די יידישע פארמינעטע" און "אני מאמין".

ואדר תש-מד, אויך דאס יאר האט די בוקא-שטער יידישע קהילה, אפגעטיקט דעם טאג עס האט פאר אונז א פילויטיקע באדייטונג, דא א איינדרוקספולער אזרח. ז' אדר איז דער זעלבע פון אונזער גרויסן נביא און מנהיג משה שליט"א, און דעם טאג ווערט און אלע יידישע קהילות נעמען דער וועלט געזעט אונטער פון אינוועדע צום מלמד, בארעט וועלט כלי-מורש און מנהי-ג פון קהילות, געמענדיק אין אבט אז זי אנה-אלב געווען זייער נייטיקע זיכה פון משה רבי-

פאר אונז יידן אין רומעניע האט ז' אדר, נאך באוונדערע באדייטונג. אין דעם טאג איז פאר-קומען די טראגעדיע וואס וועט בלייבן פארשייכט נען דער געשיכטע פון אונזער פארטיקערשאפט ווען דער צווייטער וועלט מלחמה - אלס דער פיארג "טרומא" דעם 24סטן פעברואר פו-אס נרויזאמען ווייטער 1942, אזוי די שוף "סטרו-א" מיט 769 יידן וואס האבן געפרוהט דערגרייכן דעם ברעג פונעם הייליקן לאנד - דערטרינקען גע-וארן דורך א פיינפלעכער מארש-פילע. אזוי זענען געקומען 769 אומשולדיקע יידישע נפשות.

די פלענאר-זיצונג פונעם אגפיר קאמיטעט פון דער פערעראציע פון די יידישע קהילות אין דער רומעניע

ווינטיק דעם 11טן מערץ די איז פארגעקומען די פלענאר-זיצונג פון דעם אגפיר קאמיטעט פון דער פערעראציע פון די יידישע קהילות פון רומעניע. אין זיין ארכיב האט דער נענער-אל-סעקרעטאר פון דער פערעראציע ה' עמיל שעכטער אונט-עווי אז טראץ דער פארקלענערונג פון דער צאל יידן אין אונזער קהילה, מערסט זיך דאך א פארבע-טערונג, איבערהויפט פונעם קוואליטאטיוון שאטאנ פונקט. דער רעדנער האט אנגעוויזן אלס ביי-

שפיל, אז אין ארטיקאט מיט א גאר קליינער צאל יידן, זענען געשאפן געווארן תלמוד תורה חורשן, מע ווערן געהאלטן פארטראגן מיט יידי-שער טעמאטיק און אין אלגעמיין פולטימ א יידיש-לעבן אין אונזערע קהילות. דער רעדנער האט אויך באטאגט די דערגרייכונגען און די וויכטי-קייט פון דער סאציאלער הילף וואס ווערט דורכגעפירט אין אונזער קהילה. בנוגע די פסח פיערענען פון יאר תש-מד,

